

SLOVENSKI vestnik

Letnik XXIX.

Celovec, petek, 2. avgust 1974

Štev. 31 (1670)

Tudi beneški Slovenci zahtevajo svoje narodnostne pravice

Kamenica pri Stari gori v Beneški Sloveniji je letos že četrty pri-zorišče srečanja med sosednimi narodi. Srečanje prirejajo krajevna kulturna društva v Beneški Sloveniji in izseljeniška društva in je postalo že prava tradicionalna manifestacija vseh tistih, ki verjamejo v ideale bratstva in pravičnosti in ki želijo, da bi meje postale faktor zblizevanja med ljudmi, ne pa da bi jih ločevala.

Ta humanistična miselnost se je izpričala tudi na zadnjem srečanju preteklo nedeljo v Kamenici pri Stari gori v Beneški Sloveniji. Na srečanju pa so znova spet postavili zahtevo po enakopravnosti naših rojakov v videmski pokrajini, da bi oblasti priznale obstoj še nerešenih etničnih in jezikovnih problemov v videmski pokrajini ter s tem izpolnile točno določeno obveznost, ki jo predvidevata 3. člen de-

želnega statuta in 6. člen ustave.

Uradno priznanje slovenskega življa v Beneški Sloveniji bi koristilo demokratični zavesti in tudi kulturnemu dvigu in bistveni človeški obogatitvi prostora kjer živita dve narodnosti. Pri tem bogatem kulturnem življenju naših rojakov na zapadni meji slovenskega kulturnega prostora, v današnjem času ni možno tajiti rodu, ki že več kot tisoč let živi na svoji zemlji. Kljub nepriznanju najosnovnejših narodnostnih pravic, so beneški Slovenci vedno znova dokazali svojo prisotnost, čeprav jim celo odrekajo pripadnost k slovenski narodni skupnosti. Zato je razumljivo, da se je tudi na tem koncu slovenskega kulturnega prostora pričela buditi narodna zavest in je povsem razumljivo, če je novi Malajur — list beneških Slovencev, ob tem prazniku zapisal, da je čas, da nemo-

s plašnostjo in da se skupno napolimo po poti obrambe kulturnega bogastva Beneške Slovenije, ki je draga Evropi in vsemu človeštvu.

Da naši rojaki želijo iskreno sožitje med sosednimi narodi, potrjuje tudi dejstvo, da so na prireditvi vabili v obeh deželnih jezikih, prireditve sama pa je bila izvedena celo v štirih jezikih in da so na prireditvi sodelovali tako Slovenci Beneške Slovenije, iz malične Slovenije ter s Koroške, kakor tudi skupine večinskega naroda, je dovolj

KONZUL SFRJ BRANKO ČOP SE JE POSLOVIL

V torek dopoldne se je v prostorih jugoslovskega konzulata v Celovcu od predstavnikov političnega in kulturnega življenja Koroške poslovil konzul Branko Čop. Jugoslovanski generalni konzul Bojan Lubej je ob tej priložnosti koroškemu predstavniku predstavil novega jugoslovskega konzula Petra Zupančiča iz Ljubljane.

Bivši konzul Branko Čop se je v sredo vrnil v Slovenijo, kjer bo prevzel novo službeno mesto. Pred odhodom je skupno s svojim naslednikom obiskal sedež Zveze slovenskih organizacij v Celovcu, kjer se je poslovil in hkrati predstavil novega jugoslovskega konzula. Razgovor je potekal v prisrčnem in prijateljskem razpoloženju. Obama — bivšemu in novemu konzulu želimo pri nadaljnjem delu mnogo uspeha.

zgovoren primer, kako je sožitje raznih narodov le prisotno.

Koroški Slovenci smo z beneškimi Slovenci v njihovem boju za dosego njihovih pravic solidarni in budno spremljamo celoten razvoj njihovega prizadevanja. Vso napredno humanistično gibanje pozivamo, da se priključi in beneške kakor vse primorske Slovence podpre v prizadevanju za dosego njihovih najosnovnejših narodnih in človekovih pravic.

Odslej tudi vabila v slovenščini

Zadnje sredo, dne 24. 7. 1974, je zasedal na Dunaju pod predsedstvom pravosodnega ministra dr. Christiana Brode pododbor kontaktnega komiteja za pravna vprašanja.

Takoj v začetku seje so predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev izjavili, da v dosedanjem zakonu z dne 19. marca 1959 za izvedbo določil člena 7 § 3 državne pogodbe, ki zadevajo uradni jezik pred sodišči, ne vidijo zadovoljive rešitve vprašanja, slovenskega uradnega jezika dodatno k nemščini, ker ta zakon niti krajevno niti stvarno ne odgovarja določilom § 3 člena 7 državne pogodbe.

Proti temu postavljanju je minister dr. Broda sicer ugovarjal, hkrati pa predlagal, da naj se topot ne obravnava zakonodajna vprašanja, marveč zgolj izvedba obstoječega zakona. V smislu tega dnevnega reda so nato bila na sodišča, ki so v zakonu navedena, sklenjena navodila glede uporabe tudi slovenskih sodnih vzorcev dodatno k nemškimi in sicer od trenutka, ko prizadeta oseba sodišču sporoči, da hoče razpravljati v slovenskem jeziku oziroma se hoče poslužiti slovenskega jezika; to se pravi, da se mora od tega trenutka naprej vršiti celotni postopek dodatno k nemščini tudi v slovenskem uradnem jeziku. Nadalje se bodo dopolnile knjižnice navedenih sodišč s potrebnimi knjigami, zlasti s pravnimi in drugimi slovarji ter z zakonskimi knjigami, v kolikor obstojajo v slovenskem jeziku. Končno je bilo govora še o eventualnih dokladah sodnikom in sodniškemu osebju za večje storitve, ki so nujno povezane z dvojezičnostjo.

Po daljšem razpravljanju o raznih konkretnih slučajih in o konkretnih težavah v zvezi z dvojezičnim postopkom je bila seja zaključena in se bo ta pododbor sestal ponovno dne 18. oktobra 1974 v Celovcu.

Na Cipru premirje

Glede sovražnosti na Cipru, je prišlo v Ženevi, kjer so se pogajali zunanji ministri Callaghan (Anglija), Mavros (Grčija) in Günes (Turčija) po šestih dneh le do sporazuma, ki je začel veljati v torek ob 21. uri. Po tem sporazumu morajo vse vojaške enote ostati na položajih, na katerih so bile v torek ob 21. uri. Turška vojska ima na otoku Cipru mostišče, ki se vleče od pristanišča Kirenije do glavnega mesta Nikosije. Trenutno imajo vojaške sile OZN nalogo, da ločijo grške oziroma ciprske sile od turških. Angleška aviacija pa skrbi za to, da iz zraka kartografira turško zasedeno ozemlje, da ne bi prišlo do kakršnih nepredvidenih diferenc. Iz sklenjenega ženevskega sporazuma je znano samo to, da turške sile trenutno ostanejo na otoku. Kako dolgo, ali vedno, to še ni znano. O tem bodo še razpravljali pri nadaljnjih zasedanjih v Ženevi. Turki in Grki so mnenja, da je sedaj na otoku vzpostavljeno vojaško ravnotežje sil. Turki so pripeljali na otok skupno 20.000 vojakov, vendar menijo, da jih imata Grčija in Turčija vsaka po 30.000, upoštevajoč tudi tiste, ki so ilegalno prišli na otok.

Trenutno je položaj na otoku zelo ugoden za zahodne sile, ki tega niti ne skrivajo, saj kažejo odkrito zadovoljstvo. Sovjetska zveza in neuvrščene države pa slej ko prej zahtevajo spoštovanje in uresničenje že sprejete resolucije o Cipru, z dne 20. julija v varnostnem svetu. Tudi na mednarodnem zborovanju, ki ga je v torek sklical stalni sekretariat AAPSO v Kairu, so sprejeli sporočilo v katerem zahtevajo izvajanje resolucije OZN, oziroma ponovno vzpostavitev ustavne ureditve na Cipru in umik vseh tujih čet s tega otoka. Sporočilo tudi odločno nasprotuje vsakršni delitvi Cipra. Na zborovanju je bila izražena zahteva, da mora ta strateško pomembni otok ostati eden od stebrov neuvrščeni in osvobodilne-

ga boja narodov. Tudi Makarios, ki je trenutno v Londonu zahteva umik čet iz otoka, pri tem ga podpirajo Sovjetska zveza in vse neuvrščene države sveta. Položaj na otoku se po pobegu Makariosa ni mnogo spremenil. O usodi Cipra ne odloča ciprsko ljudstvo, kot je bilo to sklenjeno v resoluciji OZN, temveč spet vojaške sile Grčije in Turčije. Vsekakor se je protidemokratskim silam Grčije in Cipra, kljub temu, da sta morali odstopiti obe vojaški hunti, posrečilo to, da Makarios kot predstavnik neuvrščeniosti še nima možnosti, da bi se vrnil nazaj na otok. O nekdanjih zahtevah zahodnih politikov, da naj se Makarios vrne na Ciper, pa tudi ni več duha ne sluha.

Colombo se pripravlja na konferenco neuvrščeni

Sri Lanka, mala dežela na indijski podcelini bo gostitelj prihodnje konference neuvrščeni držav. Vrh neuvrščeni bo v glavnem mestu Colombo, kjer je vlada že napravila prve ukrepe za uspešen potek tega pomembnega srečanja, ki je sklicano za leto 1976.

Da bo srečanje predstavnikov neuvrščeni držav v Sri Lanki, je za deželo veliko priznanje na račun nje dosledne politike neuvrščeni in načelnosti stališč na mednarodnem področju. To je izrazil dr. Colvin de Silva, eden izmed najuglednejših članov vlade in minister za ustavna vprašanja. Ob tej priložnosti je poudaril nujnost po stalnem sodelovanju neuvrščeni na gospodarskem in drugih področjih, saj tako lahko pomagajo druga drugi pri premagovanju gospodarskih problemov, ki so predvsem pereči zaradi svetovne inflacije, ne glede naraščanja cen pri živilih, nafti in drugih važnih artiklih. Colvin de Silva je povedal, da se z vso resnostjo pripravljajo na bližnjo konferenco neuvrščeni in da to ni le zgolj skrb vlade, pač pa iskrena volja ljudstva države Sri Lanka, da bo konferenca uspešna.

Postopek za odpoklic predsednika Nixona sprožen

Pravni odbor predstavniškega doma je izglasoval sklep, da uvedejo proti predsedniku Nixonu postopek za odstavitev — takoimenovani impeachment, ker je kot predsednik prekršil ustavno prisego s tem, ker je „zavlačeval, preprečeval in oviral preiskavo v aferi Watergate“. Postopek za odstavitev Nixona je drugi primer v zgodovini Združenih držav Amerike. Prvi postopek je bil uveden leta 1868 proti tedanjemu predsedniku Andreu Johnsonu, nasledniku znanega Abrahama Lincolna, vendar zaradi enega glasu, ki je manjkal za dvotretjinsko večino, ni bil odstavljen.

Kot znano je pravni odbor glasoval s 27 proti 11 glasovom za odstavitev predsednika Nixona. S tem je 38-članska komisija po 11 tednih razprave za zaprtimi vrati in štiridnevni javni razpravi, napravila zgodovinsko odločitev, da spodnjemu domu ameriškega kongresa predlaga odstavitev predsednika. Če bo predlog sprejet, za kar je potrebna navadna večina, se bo razprava nadaljevala v senatu, kjer pa je za dokončni sklep o odstavitvi Nixona potrebna dvotretjinska večina.

Čeprav je predsednik Nixon prepričan, da bo predstavniški dom zavrnil priporočilo pravnega odbora, ker „v resnici ni zagrešil nobene kr-

šitve ustavnih določil“, položaj Nixona ni tako čvrst kot to zatrjujejo njegovi pristaši, saj je že v prvem predlogu od 17 republikancev v komisiji glasovalo šest za odstavitev predsednika Nixona.

Tu se ne bomo spuščali v obravnavanje zakaj Nixonu grozi odstavitev s predsedniškega položaja, saj je afera Watergate znana.

Pri celi zadevi gre predvsem za spraševanje ameriške vesti, ki v odnosih do drugih narodov nikakor ni čista. Sicer pa to ni nič novega, vendar za primeru „Watergate“ tudi „uradni“ Ameriki ni več vseeno. Zlasti pa to ni vseeno ameriškemu ljudstvu, ki z močno nevoljo spremlja ta nezdravi razvoj, ki ZDA čedalje bolj vleče v dvom tudi pri tistih, ki so prisegli na svetlinje načel ameriškega družbenega reda. Se tako prikrivanje sproženih procesov, Ameriko pretresa močna notranja politična vihra, ki brez dvoma ne bo ostala brez posledic. Eno pa je jasno že danes: ta vihar se ne bo polegel od danes na jutri, pozitivno je, da se je pričel, od moči političnih činiteljev, ki so storili ta pogumni korak, pa je odvisno, kako dolgo bo sedanjí ameriški administraciji možno igrati tak politični hazard in ali ji bo možno zaustaviti razvoj, ki v prvi vrsti najbolj škoduje Ameriki sami.

Afriški narodi na poti k osamosvojitvi

V Afriki prihaja do velikih sprememb. Tudi tam se odraža svetovna tendenca, da narodi sveta hočejo samostojnost in neodvisnost. Afriški narodi to svobodo plačujejo z velikimi žrtvami, vendar njihov boj za osvoboditev prinaša uspehe. Ne nazadnje je prišlo do preobrata v Portugalu prav zaradi dosledne in vztrajne boje afriških narodov zoper kolonializem, ki povsod v svetu doživlja poraz za porazom.

Čeprav nova portugalska vlada pod vodstvom predsednika Antonia de Spinoles sprva ni kazala dovolj pripravljenosti do zahtev afriških dežel, da bi jim zagotovile popolno neodvisnost, je morala le vzeti na znanje, da z vojaško silo ne bo mogoče reševati zapletov tako v notranji kot zunanji politiki, pa čeprav je Spinoleski potom vojske prišel na oblast.

Kot vse kaže bodo sprožili postopek za spremembo ustave, tako da bi lahko tudi na podlagi ustavnega zakona takoj začeli resnično demokratizacijo portugalskih kolonij Gvineje-Bissau, Angole in Mozambika. Ta postopek je najavil predsednik Spinoleski in je vzlic njegovi dosedanji politiki presenetljiv in bo res prišlo do preloma dosedanje kolonialistične politike Portugalske, s tem pa tudi ugaša zadnji kolonialni imperij na svetu. Tako se je že dejansko pričela druga faza portugalske dekoloni-

nizacije. S tem tudi ni daleč trenutek do proglativne neodvisnosti v Gvineji-Bissau, Angoli in Mozambiku. Ze izjava portugalskega zastopnika v OZN, da bo na jesenskem zasedanju generalne skupščine glasoval za sprejem Gvineje-Bissau v OZN. Pa tudi razvoj v Afriških deželah samih priča o zmagi nad kolonializmom. To uvideva tudi portugalska vojska, saj je v Villa Pery, 2.500 portugalskih vojakov odložilo orožje in Ferlemo priznava za edinega predstavnika mozambiškega ljudstva.

Ta razvoj pa seveda vpliva tudi na notranji razvoj v Portugalski. Čeprav je sprva kazalo, da bo odstop predsednika vlade Carlosa, portugalsko politiko premaknil na desno, se je izkazalo ravno nasprotno. Spinoleski je moral postopek demokratizacije pospešiti, da sicer bi bil sam tisti, ki je ta razvoj zavlačeval. Pri tem pa vsekakor niso bile civilne sile tiste, ki so ta razvoj pospešile, ampak je to bilo gibanje „vojske“, ki je močno zastopana v novi vladi.

Dogodki v Afriki oziroma Portugalski so brez dvoma afriške narode privedli do zmage nad kolonializmom in je to v prvi vrsti zasluga osvobodilnega gibanja, ki je že marsikateri afriški deželi prineslo priborjeno svobodo in neodvisnost.

Dr. Karel Šiškovič v Trstu o „pravnem položaju Slovencev v Italiji“

Formalno-pravni položaj Slovencev v Italiji je moč deliti na šest obdobjev, vsako na svoje značilno spricho zgodovinskih obdobjev, ki jih je preživljala Italija.

1. Od leta 1866 do 1918 so se znašli v okviru Italije Slovenci iz Beneške Slovenije. Zaradi značilnosti tedanje liberalne Italije, ki ni niti zdaleka razumela nujnosti posebnih pravnih določil za državljane neitalijanske narodnosti, je bil objektivni in subjektivni normativni in upravni odnos italijanskih oblasti usmerjen k raznarodovanju in asimilaciji slovenskega prebivalstva. Zato temu prebivalstvu niso bile zagotovljene niti osnovne pravice individualne enakopravnosti v zvezi z uporabo slovenskega jezika v javnosti, šolanja v slovenskem jeziku, podpiranja prosvetne in kulturne dejavnosti, omogočanja slovenske publicistike in tiska. V tem obdobju ni bilo govora o kakršnikoli obliki skupinske zaščite. Če se k temu dodajo splošni in posebni normativni in upravni ukrepi na vseh področjih javnega in zasebnega življenja: šole, državnega jezika, poslovanja krajevnih uprav, tiska publicistike itd., prihajamo do zaključka, da je vsa politika tudi na normativnem področju težila k asimilaciji. Če so se običajni, jezik in podzavestna pripadnost k slovenskemu narodu ohranili, je to bil sad spontanosti obrambnih instrumentov in pomanjkanje totalitarnega značaja države. Po drugi strani pa je bil to sad ohranitve določenih narodnostnih značilnosti preko uporabe jezika v krajevnem cerkvenem življenju.

2. V obdobju od 1919—1922 t. j. takoj po končani prvi svetovni vojni in pred nastopom fašističnega režima, se je v okviru italijanske države znašlo veliko večje število primorskih Slovencev, ki so že imeli utrjeno narodno zavest in močne politične, kulturne in gospodarske pozicije. Kljub vsem obljubam ni Italija sprejela posebnih ukrepov, ki bi varovali, ohranili in zagotovili narodne značilnosti Slovencev. Predfašistična Italija je nekaj časa dopustila delno učinkovanje avstrijskih zakonov in upravnih ukrepov, ki so za tiste čase zagotavljale določeno enakopravno življenje Slovencev. Istočasno je nadaljevala svojo asimilacijsko politiko v Beneški Sloveniji in omejevala avstrijske zakone in ukrepe, da bi lažje pristopila k obravnavanju slovenske narodnosti na asimilacijski in raznarodovalni način. V tem času so tudi še veljavni avstrijski zakoni in ukrepi prišli pod udar fašističnega terorja, kar je v glavnem onemogočilo njihovo izvajanje.

3. v fazi od 1922—1945 so Slovenci v Italiji doživljali svoje najhujše obdobje, ker je fašistična Italija izdala veliko število protislovenskih represivnih in raznarodovalnih določil v obliki zakonov, državnih in krajevnih ukrepov. Cilj posebne antislovenske zakonodaje je bil onemogočiti s pomočjo formalnih zakonskih in upravnih ukrepov popolno raznarodovanje slovenskega prebivalstva. V ta namen so vrhovi fašistične države izdali zakone o šoli, o imenih, o priimkih, o toponamastiki, o službencih, o sodstvu, o jeziku itd., ki so omogočali popolno

italijanizacijo javnega in zasebnega življenja na območju, kjer so živeli Slovenci.

4. V obdobju 1945 — 15. septembra 1947, t. j. v obdobju po drugi svetovni vojni, ko še niso bile določene nove vzhodne meje Italije, so bile podane na italijanski uradni strani razne obljube o drugačnem ravnanju s Slovenci, ki bi ostali pod Italijo. Pod upravo Italije so takoj po osvoboditvi prišli beneški in kanalski Slovenci. V zvezi z njimi pa antifašistična Italija ni sprejela nobenih posebnih ukrepov, ki bi jim zagotavljali narodnostne pravice, čeprav je prav v tem času sprejela nekatere posebne ukrepe za Francoze v Dolini Aosta in Nemce v Južnem Tirolo, kot npr. ustanovitev manjšinskih šol, spremembe v toponamastiki, uvedba manjšinskih jezikov v javnem življenju, odprava fašističnih diskriminacijskih zakonov glede osebja v javnih službah, glede italijanizacije priimkov in imen. Nasprotno, Italija je skušala tudi preko določene politike pritiska na upravnem področju prikazovati svetu, da v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini ni „narodnostnega problema“.

5. Po uveljavitvi pariške mirovne pogodbe (15. sept. 1947) je del goriških Slovencev prišel pod Italijo z Gorico in njeno okolico ter s Tržičem in njegovo okolico. Kljub izrecnim in konkretno formuliranim zahtevam goriških Slovencev leta 1947 in 1949, Italija ni izdala posebnih ukrepov v korist Slovencev v Italiji in ni spoštovala prehodnega in končnega člena ustave, ki je veleval, da se v primeru, če se začasno ne bi ustavila avtonomna dežela s posebnim statutom Furlanija-Juljska krajina, morata spoštovali glede „jezikovnih manjšin 3. in 6. člen ustave“. Italijanska država je edino „de facto“ dopustila obstoj slovenske šole na Goriškem, uporabo

Kmetijski stroji bodo močno zastopani na sejmu v Welsu

Ker so strokovni sejmi idealno izhodišče za informacije in strokovne razgovore, je Zvezno združenje za prodajo kmetijskih strojev izrazilo to priložnost, da bo na razstavi kmetijskih strojev v okviru mednarodnega kmetijskega sejma v Welsu na Zgornjem Avstrijskem (30. 8. — 8. 9. 1974) razstavljalo svoje proizvode.

S tem v zvezi bo Zvezno združenje v sredo 4. septembra 1974 ob 9.30 uri povabilo vse avstrijske proizvajalce in trgovce kmetijskih strojev na enodnevno zasedanje pod motom „Dan avstrijske trgovine s kmetijskimi stroji“, v sejni dvorani zbornice obrtnega gospodarstva v Welsu. Zvezni predsednik združenja, kom. svetnik Franz Zoubek bo imel referat o trenutnem položaju avstrijske trgovine s kmetijskimi stroji in o splošnem razvoju te gospodarske veje. Zoubek, ki je hkrati tudi prezident CLIMAR, mednarodne organizacije za trgovanje s kmetijskimi stroji v Evropi, bo nakazal tudi spremembe ustroja evropskega kmetijstva. Seveda bodo na zasedanju predavali tudi drugi strokovnjaki s tega področja.

Taktika zavlačevanja

Ugledni avstrijski manjšinski izvedenec dr. Theodor Veiter je pred dnevi v posebnem članku v dunajski Die Presse opozoril, kako nevarno utegne postati za Avstrijo, če bo še naprej zavlačevala izpolnitev 7. člena državne pogodbe. O tem priča že razprava v posebnem odboru OZN za odpravo vseh oblik rasizma. Kako neprepričljivo potem zvone izjave zunanjega ministra dr. Kirchsclägerja, češ da je Avstrija natančno izpolnila svoje obveznosti! Če bi bilo res tako, čemu potem še študijska komisija in kontaktni odbor? Dr. Veiter opozarja tudi na možnost, da se velesile dotaknejo avstrijske nedoslednosti pri izvajanju obveznosti, posebno Moskva.

In vendar vse kaže, da Avstrija ne bo spremenila taktike. Dr. Kreisky je te dni v pogovoru s koroškim dnevnikom Kleine Zeitung izjavil, da reševanje manjšinskih vprašanj ni samo zvezna zadeva, ker pač „brez intenzivnega sodelovanja s pokrajino, v kateri manjšina živi, ni mogoče rešiti nobenega manjšinskega problema“. To reševanje pa si seveda zamišlja potem, ko je priznal „socialistično napako“, v dogovoru z ljudsko in svobodnjaško stranko ter Kärntner Heimatdienstom, torej s silami, ki najprej zahtevajo obvezno manjšinsko preštevanje, nato pa čim bolj ozke, omejene ukrepe za vsakršno manjšinsko varstvo. Se pravi v nasprotju z določili državne pogodbe in avstrijskimi obveznostmi...

Srečko Panič, Večer

slovenskega jezika v zasebnem življenju in zasebnih manifestacijah ter tisku. V Beneški Sloveniji pa so ostale prilike takšne kot po vojni, pred vojno in še pred prvo svetovno vojno s to razliko, da so se subjektivni momenti poslabšali.

6. Z rešitvijo tržaškega vprašanja 5. oktobra 1954 so tudi tržaški Slovenci prišli v okvir Italije. Z aktom, ki je dodeljeval Italiji večji del bivše cone A STO, so tržaški Slovenci dobili tudi posebni statut, ki naj bi urejeval njihovo narodnostno zaščito. Dejansko pa so se znašli v istem položaju kot za časa anglo-ameriške uprave in kot Slovenci pod Italijo od 1947—1954. Ostale so jim le še šole s slovenskim učnim jezikom, možnost uporabe slovenskega jezika v zasebnem življenju tudi preko tiska, združevanja in zborovanja, možnost uporabe slovenskega jezika v nekaterih pretežno slovenskih občinah. Vse ostalo se ni spremenilo do leta 1961, ko je izšel za goriške in tržaške Slovence zakon o slovenski šoli (dopolnjen l. 1973). Leta 1966 je bila „tacite“ s splošnim zakonom o imenih odpravljena fašistična norma o prepovedi tujih imen. Še danes pa so stali v veljavi fašistični predpisi o priimkih, o toponomastiki, o uporabi slovenskega jezika na sodiščih itd.

Tržaški Slovenci so do neke mere dobili nekatere izboljšave glede cestnih kažipotov (v zadnjem času tudi na Goriškem) in glede slovenskega prevoda nekaterih aktov javnih uradov. Drugače je ostalo vse še na ravni tako imenovane splošne državljanske enakopravnosti, kar pomeni, da se ni uresničil 6. člen ustave tako, kot se je uresničil v Dolini Aosta in v Južni Tiroli. Tudi ustanovitev avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine leta 1964 ni prinesla nič novega razen nekaterih čisto formalnih omemb Slovencev in vključitev slovenskih zastopnikov v nekatere deželne posvetovalne komisije. Dežela Furlanija-Juljska krajina je na ta način popolnoma razvednela svoje bistvo, ki bi moralo biti v tem, da na poseben način omogoča zakonodajne in upravne ukrepe v korist slovenske narodnostne skupnosti.

Odnos italijanske države do slovenske narodnostne skupnosti je diskriminatorni in protiuslovenski. Diskriminatorni glede na njen odnos do drugih narodnostnih skupnosti v Italiji, protiuslovenski glede na dejstvo, da ni sprejela posebnih ukrepov, ki jih narekuje 6. člen ustave.

Prav zato so nekatere politične sile predložile parlamentu in deželnemu svetu ali pa politični javnosti razne predloge za globalno rešitev slovenskih problemov v smislu 6. člena ustave, predlogi KPI, PSI, PSIUP parlamentu, predlog SS-SDZ kot petičija parlamentu in kot predlog za zakonski osnutek deželnemu zboru ter predlog SKGZ vseh državni politični javnosti za spremembo posebnega statuta avtonomne dežele Furlanije-Juljske krajine.

Italijanska država je dolžna spoštovati ustavo tudi v odnosu do slovenske narodnostne skupnosti. Zato Slovenci pričakujejo, da se bo lotila reševanja njihovih problemov na podlagi ustavnih določil in dosedanje prakse v zvezi z drugimi narodnostnimi skupnostmi v Italiji: z globalno zakonodajo, ki naj na poseben način zagotovi Slovence individualne in skupinske pravice na političnem, gospodarskem, družbenem, šolskem, kulturnem in drugih področjih.

Važno pa je pri tem, da se k pripravljani, odobritvi in izvajanju norm ki so zapisane v ustavi, pokličejo kot soodločujoča sila tudi Slovenci, ki morajo imeti vse možnosti, da soodločajo o svoji lastni usodi. Prisotnost slovenske narodnostne skupnosti pri vsakem ukrepu, ki jo zadeva, mora biti novo načelo, ki naj vodi napreden koncept o reševanju manjšinskih vprašanj. Ta koncept je italijanska država že enkrat uveljavila v svoji praksi, ko je šlo za „južnotirolski paket“, in zaradi tega ne bi smel predstavljati zanjo neznanke, ko bi se lotila konkretnih in odprtih problemov Slovencev.

POŠIROKEM SVETU

HAAG. — Mednarodno sodišče v Haagu je razsodilo, da se sklep Islandije o razširitvi izključne pravice do ribolova na 50 milj (okrog 80 km) od obale ne nanaša na Veliko Britanijo. To razsodbo so sprejeli z desetimi proti štirim glasovom, potem ko so se seznanili z argumenti Velike Britanije in ZRN — državi, ki sta se bili z Islandijo zapletli v „ribiško vojno“. Islandija pa je ostala pri svojem prejšnjem stališču in zatrjuje, da mednarodno sodišče v Haagu ni pristojno za reševanje tega primera.

BEOGRAD. — Rdeči križ Jugoslavije je poslal ciprskemu ljudstvu, žrtvi nedavnih oboroženih spopadov v tej prijateljski neuvrščeni in miroljubni državi, pomoč v zdravilih. Zdravila, antibiotike širokega spektra, so poslali z letalom čez postajo mednarodnega odbora Rdečega križa v Beirutu.

MOSKVA. — V Sovjetski zvezi so izdelali film „Vesoljska vsakdanost“, ki gledalcem predstavlja raziskovalce zvezdnega oceana. Film prikazuje konstruktorske dvorane, „doko“ za gradnjo in preizkušnjo vesoljskih ladij. Gledalci prisostvujejo treningom na orbitalni postaji tipa „Saljut“ in lahko pogledajo v poskusni „zemeljski zvezdoplov“ — prototip bodoče vesoljske ladje. Film nudi zanimiv pogled v pestro delo armade strokovnjakov, ki uresničujejo sovjetski program osvajanja vesolja.

SYDNEY. — Prebivalci avstralskega mesta Tibuber, ki leži 1200 kilometrov severozahodno od Sydneya, od časa do časa pobirajo zlato, ki je raztreseno po mestnih ulicah.

Po zelo močnem deževju, ki izpere tla iz zlate rude, se ulice, prekrte z zlatimi luskinami leskečejo v soncu. (Tako je bilo tudi pred kratkim. Ulice tega avstralskega mesta so se po osemdnevem deževju zableščale v zlatem sijaju in prebivalci so — kot v kakšni zlati mrzlci — spet krenili pobirat zlato).

STOCKHOLM. — Švedski časnikar Per Sanden, ki je pripravil reportažo o Južni Afriki za švedsko televizijo, trdi, da je južnoafriška vojska septembra lani popolnoma uničila neko vas v Nambiji in pobila vseh 105 prebivalcev. Švedski časnikar je sporočil, da bo mož, ki mu je uspelo uiti pokolu, prihodnji mesec pričal pred pristojno komisijo OZN o grozodejstvih južnoafriške vojske v Nambiji.

Južna Afrika si je dejansko anektirala Nambijo, ki jo ji je OZN pred leti zaupala v upravo. OZN ni priznala aneksije in je načelno prevzela državo v lastno upravo leta 1966, dejansko oblast pa imajo petorijski rasisti.

NEW YORK. — Ameriški znanstveniki so izdelali načrt za napravo, ki jo lahko montirajo na kakršenkoli ledolomilec.

V trupu ladje je motor, ki ima petsto konjskih moči in stiska vroč plin, ki nastaja pri izgorevanju mešanice zraka in propana. Skozi ventile ga potiska v odprtine na ladijskem pljunu. Potem se plin dvigne v obliki velikanskih mehurjev, ki lahko razbijejo led, debel štirideset do petdeset centimetrov. Če je motor močnejši, lahko ti plinski mehurji lomijo tudi ledene plošče, debele več metrov.

SKOPJE. — Zaradi grško turške situacije na Cipru se vsi turisti vračajo iz Grčije. Na jugoslovansko-grški meji je velika gneča, ki se nadaljuje tudi po avtocesti Gevelija—Skopje. V avtokampih in motelih ni dobiti niti najmanjšega prostora. Makedonski turisti, ki so hoteli na počitnice v Grčijo, bodo večinoma odšli na Jadransko morje.

CIUDAD MEXICO. — „Latinska Amerika je na pragu odločne bitke za svojo gospodarsko neodvisnost. Potovanje mehiškega predsednika Echeverrija po latinsko-ameriških državah je omogočilo, da se v celoti ugotovijo narasli tokovi v prid latinskoameriški enotnosti s pozicij napredka in teženj za popolno gospodarsko neodvisnost“. S takšno oceno mehiškega dnevnika „El Dia“ o izredno pomembnih rezultatih obiska predsednika Echeverrija v Peruju in Argentini se strinjajo tudi mnogi drugi latinsko-ameriški časopisi. Odkar je mehiški predsednik pred dnevi odpotoval iz države, je imel med obiskom v Kostariki, Ekvadorju, Peruju in Argentini številne govore, v katerih je obdelal teze o nujnosti latinsko-ameriške enotnosti kot „instrumenta moči na pogajanjih za spremembo sedanjih odnosov v svetu“.

TRBOVLJE. — Minulo soboto je iz Trbovelj odšla na mladinsko delovno akcijo „Kozjansko 74“ v Šentvid pri Planini mladinska delovna brigada „bratskih mest“. Sestavlja jo okoli 70 brigadirjev iz pobratenih rudarskih krajev Aleksinca, Lazarevca in Raske iz Srbije ter Zagreba, Trbovelj in Hrastnika. Brigadirji iz Srbije in Zasavja bodo v Šentvidu gradili vodovod in cesto.

SPD „Bisernica“ v Celovcu imela občni zbor

Čeprav je čas počitnic in letnih dopustov, je pred nedavnim SPD „Bisernica“ v Celovcu izvedlo svoj občni zbor. Udeležilo se ga je lepo število članov, namesto zadržanega predsednika dr. Bucha, je navzoče pozdravil podpredsednik dipl. trgovec Milan Breznik, ki je občni zbor tudi otvoril.

Delovno poročilo je podal tajnik Mirko Kelich, ki je naglasil, da je društvo pod predsedstvom dr. Bucha svoje delo močno poživilo, saj je priredilo vrsto predavanj uglednih strokovnjakov ljubljanske Univerze, pa tudi družabnost je prišla na svoj račun. Priredili so vrsto družabnih večerov in nekaj izletov. Tajnik Kelich je z zadovoljstvom ugotovil, da je delo društva kljub nekaterim pomanjkljivostim bilo uspešno. To je predvsem bilo razvidno iz podrobnega poročila posameznih prireditelj, ki jih je društvo izvedlo v času od zadnjega občnega zbora. Tako je društvo imelo skupno 19 prireditev od tega 1 literarni večer domačih avtorjev, 6 predavanj, 2 pevka koncerta, 5 družabnih ter 4 kegljaške večere. Vse prireditve so bile dobro obiskane, kar povsem upravičuje eksistenco celovskega prosvetnega društva „Bisernica“.

Tudi finančno poslovanje društva je bilo uspešno, kajti društvo ima trenutno več sredstev kot pred zadnjim občnim zborom, seveda bi za še bolj uspešno delovanje bilo potrebno več denarja, članarina in občasne podpore s strani javnih

forumov so vsekakor premalo za večje akcije.

Po poročilih je na dnevnem redu bila volitev novega odbora. Ker je dosedanji predsednik dr. Buch še vedno zaposlen izven Koroške in se bo vrnil šele konec tega leta, je na njegovo željo bil izvoljen nov predsednik „Bisernice“ in sicer Andrej Mohar. Ostali odbor je bil ponovno potrjen. Andrej Mohar je ob izvolitvi za novega predsednika dejal, da bo bodoče delo društva odvisno od vseh članov, zlasti odbora in zato člane slednjega pozval, da skupno gredo na delo. Društvo bo z delom pričelo po počitnicah, kot prva nalo-

ga pa bo zbiranje novih članov za društvo ter izdelava načrta za prihodnjo prosvetno sezono. Dosedanjemu predsedniku pa bo novi odbor izrazil zahvalo za njegovo marljivo delo v društvu. Sicer pa se bo dr. Buch, ko bo spet prišel na Koroško, vključil v prosvetno delo.

SPD „Bisernica“ po svoje brez dvoma prispeva h kulturnemu delu med Slovenci v Celovcu. K temu poslanstvu mu čestitamo in želimo, da bi v prihodnje pri svojem delu imelo še več uspeha. S strani Slovenske prosvetne zveze bo društvo tako kot doslej deležno široke podpore pri uresničevanju njegovih kulturno-prosvetnih načrtih.

Sodobna slovenska poezija v prevodih

Slovenska poezija si je utrla pot v evropsko književnost že od vsega začetka. Prežeren, Cankar, Prežih, Kosovel, Finžgar in številni drugi slovenski avtorji so bili prevedeni v druge jezike. Tudi sodobna slovenska literatura je v mednarodnem literarnem življenju močno prisotna, kar je dokaz, da je kvaliteta in izvorna.

Eden izmed uspešnih prevajalcev sodobnih slovenskih avtorjev, je brez dvoma študent slavistike na graški univerzi Peter Kersche, ki je prevedel že vrsto slovenskih in tudi srbskih pesnikov ter njihova dela objavil v raznih literarnih revijah in antologijah v Avstriji, Zvezni republiki Nemčiji in Švici, skratka ta-

korekoč v celotnem nemškem kulturnem prostoru. Kärnten in Wort, Neues Forum, Poesie, Literatur und Kritik, Die Tafel, Das Pull, Steirische Berichte, Aha, Podium, Integration, ZET (Das Zeichenheft für Literatur und Graphik), Spektrum, Akzente, Die Horen, Drehpunkt, so naslovi revij in edicij v katerih so tiskali prevode avtorjev, ki jih je Peter Kersche prevedel v nemščino. Če tu naštejemo še imena nekaterih slovenskih pesnikov, potem bo že to zgovorna slika obsežnega prevajalskega dela Petra Kerscheja. Šalamun, Brvar, Zagoričnik, Pregelj, Kovič, Makarovič, Fritz, Tauffer, Kocbek, Minatti, Janusch, Kokoč, Prunč, Lipuš in še drugi so avtorji, med njimi tudi koroški Slovenci, ki jih je prevajalec Kersche objavil v raznih revijah in knjigah in tudi na literarnih večerih in radijskih oddajah so brali njegove prevode, ki so napravljeni zelo skrbno in odvisno kvaliteto. S tem delom Peter Kersche opravlja veliko nalogo, saj s tem predstavlja sodobne slovenske avtorje nemški kulturni javnosti.

Pri tem pa je brez dvoma tudi znak, da je slovenska sodobna literatura kvalitetna dovolj, da pride do njenih prevodov. Seveda pri tem ne gre brez spoštovanja slovenske kulture in vztrajnega dela. To oboje pa je odlika Petra Kerscheja in mu k temu uspešnemu prevajalskemu delu iskreno čestitamo, hkrati pa želimo, da bi njegovo prevajalsko delo bilo tudi v bodoče tako uspešno.

Petru Petroviču Njegošu odkrili mavzolej

V nedeljo 28. julija 1974 so na Lovčenu na 1640 metrov visokem jezerskem vrhu odprli veličastni mavzolej v slavo jugoslovanskemu pesniku in črnogorskemu državniku Petru II. Petroviču Njegošu, delo kiparja Ivana Meštroviča. Otvoritveni slovesnosti so prisostvovali najvišji predstavniki SR Črne gore, pa tudi iz drugih republik in zveznih forumov so bili navzoči predstavniki. Otvoritveni govor je imel predsednik predsedstva SR Črne gore Veljko Milatović, ki je med drugim dejal, da to ni hladna marmorna krsta vrh opevane gore, niti ni svejšče, ki bi odmaknjeno od smrtnikov terjalo strah in spoštovanje. Njegošev mavzolej, je govornik poudaril, postaja danes nerazdružljivi del Lovčena, katerega vrh je sam pesnik izbral za svoj grob. Ostaja vsem blizu znamenje, ki naj s svojo odprtostjo in dostopnostjo služi pristnemu približevanju in povezovanju Njegoša pesnika s sedanjimi in prihodnjimi generacijami.

Mavzolejski kompleks je zgrajen na ovalni greben gore in je dolg 220 metrov. Mavzolej je viden z vse Črne gore, z morja in s Skadarskega jezera, najbolje s Cetinja, posebno ponoči, ko je osvetljen z žarometi. Do mavzoleja se pride po 21 kilometrov dolgi cesti, ki pelje iz Cetinja.

Ves kompleks se začne pri obračalni ploščadi, s katere se obiskovalec po 461 stopnicah napoti na sam vrh gore, kjer je na planem nenadoma pred 11 metrov visokim, 16 metrov širokim in 37 metrov dolgim mavzolejem.

Dve mogočni kariatidi, ki ju je Meštrovič izklesal po fotografski predlogi tristolih Črnogork, zaključujeta predverje in stojita na vstopu v kapelo, kjer stoji 28-tonski Meštrovičev spomenik Njegošu. Pod kapelo je kripta in v njej pesnikova grobnica.

Ob navzočnosti številnih umetnikov, znanstvenikov in politikov so slavje zaključili s kulturnim programom na katerem so poleg recitalov Njegovševih pesmi, izvajali še črnogorske ljudske plese in pesmi.

Umril je Erich Kästner

Znani nemški pisatelj Erich Kästner je v ponedeljek 29. julija 1974, nekaj mesecev po svojem 75. rojstnem dnevu umrl v Münchenu. Kästnerjevo delo je znano po vsem kulturnem svetu, saj so njegova dela prevedena v številne tuje jezike. Po krivici je Kästner znan „samo“ kot pisatelj za otroke, saj je namenil večino svojih del predvsem odraslim.

Kästner nikoli ni bil umetnik zaradi umetnosti, vedno je hotel s svojim delom ljudem nekaj določenega povedati. Bil je angažiran pisatelj, antifasist in to tudi tako povedal, da so ga ljudje razumeli. Nikoli se ni skrioval za formalističnim igrakanjem (kar je predvsem v liriki zelo nevarno). To pa je tudi privedlo do tega, da so fašisti pod Goebbelsom zažgali Kästnerjeve knjige in mu prepovedali nadaljnjo literarno udejstvovanje. Vendar je pod različnimi psevdonimi naprej objavljaj. Iz vsega njegovega dela se pokaže borba proti fašizmu, militarizmu, birokraciji in zlaganim morali malomeščanov. Kästner sam se je označil kot „moralista“ — in to je bil v najboljšem pomenu besede. Že zdavnaj pred začetkom druge svetovne vojne je videl, kam bo konec koncev privedlo poživljanje nemškega nacionalizma in tej nevarnosti je posvetil številne pesmi („Kennst du das Land, wo die Ka-

nonen blühen?“ „Ihr und die Dummheit zieht in Viererreihe“ itd.)

Med obema vojnama je Kästner delal kot novinar, a bil že leta 1928 zaradi „radikalnih nazorov“ odpuščen iz službe. Tako se je brez stalne službe s pisanjem preživljal do leta 1945. Ko je bil jasizem končno premagan, je Kästner delal v Münchenu kot urednik, ustanovil svoj kabaret in bil dolga leta tudi predsednik nemškega PEN-kluba. Večkrat je bil tudi predlagan za Nobelovo nagrado, a ni doživel te najvišje pisateljske časti.

Najbolj znana Kästnerjeva dela za odrasle so roman „Fabian“ in zbirke pesmi „Herz auf Taille“, „Gesang zwischen den Stühlen“, „Kleine Versfabrik“ in drame „Zwei Männer im Schnee“, „Schule der Diktatoren“ i. dr.

Napačno pa bi bilo in nikakor ne v smislu pisatelja, če bi prezrli njegovo delo za otroke. Tu moramo omeniti „Das fliegende Klassenzimmer“, „Pünktchen und Anton“, „Emil und die Detektive“, „Das doppelte Lottchen“ i. dr. Vedno spet je Kästner zahteval večjo pedagoško skrb za otroke in upal, da bodo otroci zmogni zgraditi boljši svet. Otroške pa je pozval: „Bodite boljši odrasli kakor smo mi. Nam namreč zgraditev boljšega sveta, ki smo ga želeli, ni popolnoma uspela.“

„Le livre Slovène“ o zamejskih Slovencih

Še pred tržaško mednarodno konferenco o manjšinah je izšla v Ljubljani nova številka lista „Le livre Slovène“, ki ga izdaja Društvo slovenskih pisateljev, slovenski center PEN kluba in Društvo književnih prevajalcev Slovenije. Očitno pričujoča številka dalj časa ni mogla iziti, saj je to dvojna številka (2—3) preteklega leta. Zadnja dvojna številka revije zajema slovensko zamejsko literaturo. Nekoliko prikrajšana je slovenska manjšina na Madžarskem. Njenih kulturnih ustvarjalcev se spominja le Jože Koruza v članku o deležu slovenskih obrobni pokrajini k slovenski literaturi v njenem zgodnjem obdobju. Dr. Janko Jeri z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani razpravlja v svojem uvod-

nem prispevku o Slovencih v Italiji in v Avstriji. Govori o njihovem narodnostnem položaju ter o njihovem kulturno-političnem življenju v preteklosti. Dr. Matjaž Kmecl razpravlja o slovenski literaturi v zamejstvu. Pesmi in proza slovenskih besednih ustvarjalcev iz vrst koroških Slovencev so prevedene v nemščino. Milena Merlak in Erich A. Richter sta prevedla pesmi Matije Schneiderja, Urbana Jarnika, Josipa Štefana ter Frana Ellerja. Prestavila pa sta tudi po eno ali več pesmi živčih in bolj znanih koroških slovenskih pesnikov. Najdemo še kratek odlomek Sketove Miklove Zale, odlomek Lipuschevega dela Zmote dijaka Tjaža, ki ga je prevedel Peter Kerže ter Messnerjevega Joba.

TONE SVETINA

239

UKANA

TRETJA KNJIGA

„Lažje se je boriti, kot ogledovati bojišče,“ si je mislil Primož. Čustvo zanosa, moči in gnusa se je v njem pomešalo z usmiljenjem. Tu se je počutil, ko da je človek vse in nič. Kri je bila sveža. Od fistih, ki so bili ranjeni in še živi, se je odtekala na mrzlo cesto. Zemlja je ni popila. Navdalo ga je zamolklo začudenje. Bojne strasti ni bilo več in tudi sovraštvo je odtavalo, kot je bilo prišlo. Čutil se je tovaršem, ki so bili pijani zmage. Vojakom so odpenjali čutarice in se nalivali z rumom...

Pod cesto sta ležala ob prevrnjenem vozu dva konja s prestreljenimi nogami. Zanju se ni nihče zmenil. Iz nosnic so se jima kadili hlapi toplega zraka in gobca sta imela odprta. Primož in Travnikarjev sta se ustavila ob njih. Bila sta rjavca, podobna drug drugemu kot dvojčka. Spodnji je že omagoval. Položil je bil glavo na trebuh drugega, ki je imel odsekane noge.

„Kdor ne ve, kaj je življenje, naj se zaze v oči konja.“ Kako so bile žalostne... Kot jezero obupa, vdanosti v trpljenje, s slutnjo konca. Nekaj nedoumljivega...

Konj je zahrzal, ko ju je videl. V njem se je zganila navezanost na človeka, od katerega je pričakoval pomoč.

„Primož, prosí naju, naj ga ubijeva! Daj ga ti, jaz ga ne morem...“

Tudi Primož ga ni mogel. Rad je imel konje. Enega so imeli doma. Oče ga je kot otroka večkrat posadil nanj,

kadar sta šla na polje. Primož mu je vsako jutro prinesel kruha, včasih tudi kocko sladkorja. Spomnil se je očeta, nemških čelad in salve in okrvavljenega peska. Grenko mu je postalo v duši. Stopil je h konju in ga pobožal po glavi. Žival je hvaležno zahrzala. Čutila je prijateljsko roko. „Kdove kaj čulijo živali pri vsem tem, kar se godi?“

Ze je hotel Primož naprej, ko je izpod prevrnjenega voza v bližini počilo. Zapeklo ga je v ramenu. Samogibno je obrnil cev z smer poka in pritisnil. Rafal je razcefal telo, ki se je nekajkrat zvilo in obmirovalo.

Stopil je tja in vzela ubitemu nemškemu oficirju iz rok pištolo. Dal jo je Travnikarjevemu. Segel si je k ramenu in zatipal kri. Na srečo ga je krogla samo oplazila.

Od ceste je kdaj pa kdaj prasnili strel. Postrelili so konje in ranjene. Iz neke kotanje so privlekli tri Nemce, še žive. Imeli so prestreljene noge, eden pa je bil ranjen v trebuh. Ta je bil v obraz čisto rumen. Nemci so držali roke nad glavo. Leban je poklical Borisa, da bi tolmačil.

Okoli njih so se strnili borci, ki so jih zanimali živí Nemci. Vsi trije so bili plavalasi in mladi. Povedali so, da pripadajo sedmemu bataljonu divizije SS Princ Evgen. Poslali so jih bili na Kras, da bi se v bojih s partizani navadili fronte.

„Mi nismo prišli prostovoljno v SS,“ je povedal podoficir, kot bi prosil, naj jih spuste.

„Mi pa smo prišli prostovoljno v partizane!“ se je brž nekdo oglašil iz gruče.

Poveljujoči so se posvetovali, kaj naj napravijo z njimi. Čeprav so bili esesovci, so se kot ljudje, skrušeni, nemočni in bedni zasmilili Lebanu, saj so bili tako mladi, še osemnajst let jim ni bilo...

Kaj je hotel? Nobene možnosti ni bilo, da bi se lahko ukvarjali še z ranjenimi. Imeli so svojih osem težko ranje-

nih... Obrnili so se in šli naprej, eden od borcev pa jih je odrešil muk.

Za kamnito ograjo je Leban našel stoltnika in ostrostrelca, oba zadeta v čelo. Stoltnik je ležal vznak, njegove sinje oči so bile široko odprte. Mimo očesa se je vlekla prek lica in ust delta strnjene krvi. Pod vratom je imel pripet viteški križec in na prsih še nekaj odlikovanj. Odpel mu jih je. Le križec pod vratom se ni dal odpreti, zato mu ga je moral s silo. Za hip ga je poddržal v roki in pomislil: „Kdo ve, koliko krvi je bilo prelite zavoljo tega križca? Kdo vse je plačal zanj ceno?“ Imelo ga je, da bi ga vrgel med vse te polomljene ostanke in razbitine nemške vzviženosti. Pa se je premislil: „Ne, to je prerodka trofeja.“

Odpel mu je še oficirsko torbo in ga pustil.

Iz bližnjega gozda so Borisovi fantje pripeljali dvoje osedlanih konj. Rjavec z bistrimi očmi se je Lebanu na mah prikupil. Samo pobožal ga je pa je zahrzal. Zato je veselo odločil.

„Ta bo pa moj!“

Zajahal je in žival ga je voljno sprejela.

Še pred nočjo so prišli iz bližnje vasi kmetje z vozovi. Mrzlično so pomagali natovariti plen: orožje, moko, sladkor, makarone, margarino...

Marmelado in kruh pa so si borci nemudoma razdelili. Prav tako konzerve: odpirali so jih in jedli.

Primož je šel po cesti in gledal, kako vsak po svoje uživa zmago. Med zasneženo kamenje so padale klinaste sence in severni veter jih je ledeno rezal v lica. Z borovja se je usipal prhek sneg in se vrtničil po bojišču.

Ob okleščnem drevesu je zagledal nemškega poročnika. Bluza je bila preveč okrvavljena, da bi se jo splačalo sleči, hlač in škornjev pa že ni imel več. Na levici mu je blestel širok zlat prstan z vrezanimi začetnicami imena. K njemu je prišel eden od borcev, se sklonil, mu vzdignil

Pevski zbor SPD „Edinost“ sodeloval na srečanju med narodi v Kamenici

Pevci moškega pevskega zbora SPD „Edinost“ v Pliberku in še nekateri izletniki smo se preteklo nedeljo napotili v Beneško Slovenijo. Tja so nas preko Slovenske prosvetne zveze v Celovcu vabili, da sodelujemo na srečanju med sosednimi narodi. Temu vabilu smo se radevolje odzvali, saj nas koroške Slovenice in Slovence v Beneški Sloveniji družijo ista usoda, namreč, da ne uživamo tistih narodnostnih pravic, ki nam gredo po zakonskih določilih. Beneški Slovenci so tozadevno še veliko bolj prizadeti.

Pred nastopom v Kamenici pri Stari gori smo napravili izlet na Staro goro, potem pa smo bili gosti prirediteljev, ki so poskrbeli, da smo se pred nastopom dobro okrepčali. Z nami je bil tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzej Weiss, ki se nam je pridružil na Ločilu.

Prireditve v Kamenici je bila na prostem. Udeležilo se je veliko število obiskovalcev od blizu in daleč, največ seveda domačinov. Spored prireditve je bil zelo obširen. Najprej je bil koncert mladinske godbe prosvetnega društva „Vesna“ iz Križa pri Trstu, zatem je bila maša v štirih jezikih. V drugem delu prireditve so nastopili: godba „Veseli planšarji“, beneški pevski zbori, folklorna skupina „Balarins de

Riviere“ iz Čente, pevski zbor iz Kobarida za le-tem je pod vodstvom Valentina Hartmana nastopil naš pevski zbor ob koncu pa še Tržaška folklorna skupina. Za sledečo plesno zabavo so poskrbeli „Veseli planšarji“ in ansambel „Pomlad“. To je nekako zaporedje velike kulturne manifestacije preteklo nedeljo v Kamenici v Beneški Sloveniji.

To kar se je dogajalo pred in po prireditvi, pa je bilo treba doživeti. Vtisi, ki smo jih odnesli iz Kamenice so bili edinstveno doživetje, bratske manifestacije med narodi. Ob takih priložnostih se vedno spet sprašujemo, zakaj nekateri še vedno netljivo mrzno med narodi in zakaj pristojni politiki ne izpolnijo danih obljub in obveznosti?

Ko smo se vračali domov, smo se ob počitku še enkrat srečali s pevskim zborom iz Kobarida. Naši novi prijatelji so nas tovariško počastili in tako smo v kratkem času postali prijatelji. Zato smo se dogovorili, da se med seboj obiščemo. Naši pevci so tega sklepa bili nadvse veseli in verjetno bo še letos v jeseni prišlo do gostovanja naših pevcev v Kobaridu.

Tako smo preteklo nedeljo doživeli lep dan bratstva med narodi, dan poln humanistične miselnosti. In veseli smo, da smo na taki manifestaciji lahko zastopali koroške Slovence.

Št. Peter — Št. Jakob v Rožu

Preteklo sredo smo spremili k zadnjemu počitku na šentjakobsko pokopališče Tončija Serajnika p.d. Žofrana iz Št. Petra. Umrli je na posledicah neozdravljive bolezni, star komaj 61 let. Žofranov Tonči je v svojem življenju mnogo pretrpel. V zadnji vojni je bil ranjen na ruski fronti, od koder so ga poslali na okrevanje v Škofjo Loko, kjer se je takoj povezal s tamošnjim narodno osvobodilnim gibanjem. Po okrevanju so ga premestili na tržaško ozemlje, kjer je nadaljeval svoje delo in pomagal primorskemu in kraškemu ljudstvu kjerkoli je le mo-

gel. Šele ko je spoznal, da je že sam ogrožen, ker so Nemci obsodili in ustrelili oba njegova tovariša, s katerima je sodeloval v boju proti fašističnemu okupatorju, je tudi Tonči ušel iz nemške vojske in se skupno s primorskimi partizani boril do osvoboditve izpod fašističnega jarma. Kako so ga bivši primorski partizani in tamošnje ljudstvo spoštovali in radi imeli, dokazuje ne samo to, da so bili tudi po vojni z njim stalno v stikih, ampak tudi dejstvo, da so prišli njegovi najožji primorski tovariši na Koroško, da se poslovijo od junaškega

in nepozabnega Tončija Serajnika. Na domu pokojnika so ob krsti držali častno stražo in ga tudi sami položili v domačo zemljo. Ob odprtem grobu se je eden tovarišev iz Primorske v imenu Tržačanov, Kraševcev, Brkinov in mnogo drugih zahvalil za njegovo nesebično pomoč, ko je tvegaval svojo glavo, ko jim je reševal življenje, ker bi jih drugače ne bilo več med živimi. Šele tukaj ob žalostnem slovesu smo zvedeli za pokojnikove človečanske vrline, o katerih večina ni slutila ni. Prav to pa priča o njegovi veliki skromnosti, saj je vse to kar je storil za druge, smatral kot samo po sebi umevno. Kakor je bil priljubljen pri primorskih tovariših, tako je bil spoštovan tudi med domačim prebivalstvom, ki ga je množično spremljalo na njegovi zadnji poti. Serajnikov Tonči je zapustil ženo in štiri sinove v globoki žalosti, s katerimi občutimo iskreno sočustvanje.

Pogrebni obred je opravil pokojnikov bratranec župnik Tevži Nagele iz Žitare vasi ob asistenci domačega kaplana Marka Jerneja. Zveza koroških partizanov je namesto venca, Serajnikovim svojcem predala denarni znesek. Pokojnika bomo ohranili v lepem spominu, svojcem in sorodnikom izrekamo globoko sožalje.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem pošilja koroške otroke na morje

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem se med drugim bavi tudi s pošiljanjem koroških otrok na morje. Letos je izvedlo že tretjo akcijo imenovano „koroški otroci na morje“.

Pred dnevi je odpovalo 30 otrok v mladinski letoviški dom v Poreču v Istri, kjer se bodo zadrževali tri tedne. V tem domu so poleg koroških otrok tudi otroci iz Švedske, Češkoslovaške in iz Jugoslavije. Po izjavi organizacijskega referenta Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem Wernerja Pressla, je letovišče v Poreču kot nalašč ustvarjeno za to, da se med mladino ustvarjajo pravi prijateljski odnosi, ki bodo koristno služili sporazumevanju med narodi.

Seveda je društvo zainteresirano, da bi med mladino teh različnih narodnosti prišlo do čim boljšega sodelovanja in tovarštva. Da so uspehi vidni, pričajo številna poznanstva, ki se po razhodu še pismeno nadaljujejo in utrjujejo.

Prihodnji ponedeljek se bo nadaljnih 80 koroških otrok odpeljalo na morje, tokrat v Koper, ker bodo ob športu in igrah našli potrebno razvedrilo.

Slovensko prosvetno društvo „Trta“ v Žitari vasi vabi vas in vaše goste na

KULTURNI VEČER

v nedeljo 11. avgusta 1974 ob 20.30 uri pri Rutarju v Žitari vasi.

**Sodelujejo: Moški pevski zbor SPD „Trta“ Žitara vas, vodi Jožef Starc
MGV Sittersdorf, vodi Stan-ko Topar
Meš. pevski zbor „Danica“ Trio Korotan iz Št. Vidu v Podjuni, vodi Hanzej Kežar
Ljubitelji lepega petja prisrčno vabljani!**

Odbor

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ Št. Vid v Podjuni vas in vaše goste prisrčno vabi na

KOROŠKI VEČER

v nedeljo 4. avgusta 1974 ob 20. uri pri Voglu v Št. Primožu.

Sodelovali bodo:

Godba „Fantje izpod Obirja“, instrumentalni trio „Korotan“ s pevci in mešani zbor SPD „Danica“, poveljalne besede dr. Erik Prunč

Odbor

Št. Janž v Rožu

Št. Janž je že od nekdaj veljal za enega najbolj športnih področij v Rožu. Takoj po zadnji vojni so domači smučarji pripadniki Slovenske fizikalne zveze zgradili ob vznožju Karavank 60-metrsko skakalnico (načrt naredil slavni graditelj planiške skakalnice inž. Bloudek), na kateri so se odvijala mednarodna smučarska tekmovanja. Žal je v teku let skakalnica propadla, zato pa je takratna občina Svetna vas pred leti na Št. Janške Rute zgradila smučarsko vlečnico, letos pa bodo dali v pogon še nadaljno, ki bo vodila neposredno iz Št. Janža na Št. Janške Rute. Da pa Šentjanžčani ne obračajo pozornosti samo na zimski šport, pričajo dejstva, da so v nedeljo v Št. Janžu otvorili novo kopalnico in s tem dali domačemu prebivalstvu in tujim gostom možnost, da uživajo tudi poleti pri kopanju, kar bo seveda imelo ugoden odmev v pospeševanju turizma na tem območju. Tisti časi, ko so se domačini še kopali v logih ob Dravi so pri kraju, vse tiste „plaže“ bo

poplavilo bodoče umetno jezero borovaljske elektrarne. Za odškodnino pa so zato Dravske elektrarne prispevale k novemu kopalšču 700.000 šilingov. Tudi dežela je dala 1 milijon podpore, občina pa je prispevala 800.000 šilingov, tako da skupni stroški novega kopaljšča znašajo 2,5 milijona šilingov. Kopaljšče je dolgo 25 in široko 12,5 metra in se da ogrevati. V njem se bo lahko kopalo do 200 ljudi.

Šentjanžčani pa se udeležujejo tudi v drugih športnih panogah, kot na primer v nogometu, namiznem tenisu itd. Tako bodo imeli v nedeljo nogometni turnir, katerega se bo poleg treh domačih moštev, udeležilo tudi nogometno moštvo Iskra iz Kranja. Na šentjanškem igrišču bodo do jeseni vsako nedeljo imeli nogometno tekmo, kar priča o veliki športni aktivnosti tega kraja, ki ga lahko upravičeno smatramo za najbolj aktivno športno središče Roža in to brez razlike bodisi poleti ali pozimi.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

razpisuje v sodelovanju z osnovno šolo v Vuzenici ob Dravi

likovno kolonijo

v dneh od 18. do 24. avg. 1974 v Vuzenici ob Dravi.

Ker je število mest omejeno, prosimo, da prijavite res samo otroke, ki jim je slikanje v veselje in so na tem področju tudi v žoli odlični. Prijave je treba poslati najkasneje do 5. avg. 1974 Slovenski prosvetni zvezi, Celovec, Gasometergasse 10, kjer dobite tudi vse tozadevne informacije.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

roko in skušal sneli prstan. Zaman se je trudil. Zato je spustil roko, da je padla na tla kot mrtvo urno nihalo, in šel naprej. Za njim sta poskusila še dva, toda zaman. Potem je prišel četrti. Primož ga je poznal. Bila sta skupaj v vodu. Ozrl se je naokrog in spustil roko na tla, stopil najo in prislone na zglobov pištola, ustrelil, odtrgal prst in vtaknil prstan v žep.

Primož je želodec silil v grlo. „Takšne ljudi je nevarno imeti za hrbtom,“ je pomislil. Potlej je stopil k njemu. Srečala sta se z očmi.

„No, kaj pa zijaš tako neumno?“

„Mrhovinar!“ mu je zabrusil Primož.

„Prekleta reval! Mar ti je žal, da sem te prehitel?“ je zarezal vanj.

Primož ni odgovoril. Obrnil se je in šla sta vsak svojo pot.

Preden so odropotali zadnji vozovi s plenom, je prišel h komandantu dežurni in poročal:

„Na bojišču smo našli šestdeset mrtvih Nemcev, precej pa so jih odvrlekli s seboj. Sami imamo šest mrtvih in šestnajst ranjenih. Zaplenili smo tri minometalce, pet mitraljezov in trideset pušk.“

Ko se je znočilo, so zašumeli borovci. Reka severovzhodnega vetra je zašibila drevje in dvignila sipki sneg, da se je vrtilnil vse do njihovih krošenj in zasipaval krvave sledove. Na nebu so zasijale zvezde. Mesečina je lila v premle oči ljudi in konj in iskri kristale. Bojišče je bilo zdaj kakor zapuščeno pokopališče, kot gozd, ki ga je opustošil plaz, kot zapuščena krajina, ko so se odtokle poplavne vode...

Na robu gozda se je v goščavi oglasila lisica, ki ji je ščegetal nosnice vabljivi vonj konjske krvi. Njen glas se je spajal s piskanjem vetra in vabil na pojedino.

Pokrajino, podobno hrapavi površini mrtvega planeta, je samo nekaj časa objemal mir. Potem so se vrnili borci. Prišel je bataljonski obveščevalec in z njim komandir oddelka Minerec. Dva meseca je že nosil v nahrbtniku nekaj kilogramov težko protitankovsko mino, ki se je ni mogel znebiti. Kot preizkušen miner se je domislil, da bi trupla zamiralali, ker bodo naslednji dan zagotovo prišli ponje Nemci. Z njim je prišlo nekaj fantov, ki so nosili v zaplenjenih telečnjakih mine, sestavljene iz nemških ročnih granat.

Miner je poiskal stotnika. V gomilo kamenja je položil svojo mino, jo povezal z žico in s truplom ter prislone truplo na gomilo, da je bilo videti, kot bi stotnik utrujen zaspal. Potem so tako nastavili še druge mine.

Kako zavrata vojna, je pomislil Primož, ki je poleg Travnikarja z mitraljezom varoval tajinstveni in nevarni posel. Izrabiti mora vse možnosti, tudi to, kar je človeškega v sovražniku: ko se bo vrnil, ga bodo ubili njegovi mrtvi... Na vsakem koraku past... Kako dolgo bo še človek lovil človeka bolj brezsrčno kot navadno zver? Kdaj bo svet takšen, kot si ga slika Ana? Najbrž nikoli... Nesporazum je vsajen v svet. Ljudje se najbrž rodijo tako, da ne morejo razumeti drug drugega. Države pa, namesto da bi zblíževale ljudi, zaostrejujejo razdor med njimi. In vse se ponavlja. Čas je surov... In kaj naj napravi on, Primož, da ne bi bil tudi sam surov? je mislil in stiskal ovratnik okoli ušes.

S Travnikarjevimi v teh trenutkih nista govorila. Po vsakem boju so bili nekaj časa molčeči, vsak zase je premleval vtise. Minerji so odšli, mrlički in konji pa so ostali...

Primož je položil strojnico na korenine. Bilo je že zelo pozno, ko ju je zmotil nov šum. Prihajali so terenci in aktivisti, ki so bili zvedeli za konjski pokol na cesti. Štab jim je dovolil, da se po mili volji založijo z mesom. Ti mesarji

po sili so bili oboroženi z noži in sekirami. Ni bilo časa za odiranje živali. Sekali so samo stegna. Kraška zemlja je bila skopa, in meso, čeprav konjsko, je bilo prava poslastica. Že tri leta so prihajale razne vojske in samo jemale. Prav do Primoža je bilo slišati hreščanje kosti, ki so jih drobile sekire.

Zaseda je cepetala od mraza. Naposled so se zadnji konjski mesarji le zbrali na cesti in izgubili v gozdu.

„Narava vse izravna. Kar je za nekoga slabo, je dobro za drugega,“ je rekel Primož.

Travnikarjev je prikimal in dal znamenje, da lahko gredo. Kot so bili prišli, tako so se tudi tiho izgubili v mrtvo noč.

Bojišče je ostalo samotno in nemo. Trupla so ležala negibno v hladu januarske noči. Tu in tam so skrivenčeni prsti moleli iz snega kot zapuščeno stnišče. Kdaj pa kdaj je potegnil veter, vzdignil pršič in ga razsul po bojišču. V goščavi je skrivnostno zavijalo. Klicale so se lačne živali.

V borovju je zažarelo dvoje oranžnih oči. Razprle so se mehke peruti in velika ptica je z vetrom zajadrila skoraj neslišno nad belo globel. Spustila se je na konja vranca. Sedla mu je na podolgovato glavo in mu s krepplji prebodla oko. V drugo oko pa je usekala s kljunom. Dražilo jo je zvezdno nebo, ki se je ogledovalo v mrtvem zraku.

Potem je skočila na trebuh, kjer je ob veliki rani zavonjala drob. Zasadila je vanj kljun in izvlekla črevo. Potem je zletela na vejo okleščenega drevesa in pretgala molk noči s svojim pogoltnim krikom. Veter je odnesel krik v zasnežene hoste. Nezmotljivi nagon gladi je privabil še drugo družino.

Zašumele so mehke peruti in ostril kljuni so zasekali v preobilje mesa. Le včasih so ptice obstale, kot bi se utrudile.

SPD Borovlje priredilo izlet na Veliko planino

Slovensko prosvetno društvo Borovlje je v nedeljo 21. julija priredilo izlet na Veliko planino v Kamniških Alpah. Izleta se je udeležilo 50 ljudi brez razlike na narodnost, kar je seveda lep primer sožitja obeh narodnih skupnosti na Koroškem. Čeprav smo objavili v časopisih, da bo odhod ob pol sedmih, so prvi izletniki prispeli že ob šestih, boječ se, da ne bi prišli prepozno in zamudili omnibus. Tudi vreme nam je bilo naklonjeno. Iz Borovelj smo se peljali na Podljubelj nato preko Sopotnice v Brodi in od tam skozi znani ljubeljski predor, katerega so prevrtali v času Hitlerjeve strahovlade v letih 1943—1945. Gradnja tega predora je zahtevala ogromno število človeških žrtev. Na južni strani pre-

dora so fašisti imeli koncentracijsko taborišče, kamor so pripeljali iz vseh delov Evrope na tisoče ljudi in jih trpinčili do smrti. Le malo se jih je vrnilo na svoje domove. Žrtvam, ki so zgubile življenje v tem taborišču oz. predoru, so Jugoslovani postavili lep spomenik — mrtvim v spomin, bodočim rodovom pa v opomin. Pot nas je nato vodila mimo Tržiča, Kranja, Kamnika v dolino Kamniške Bistrice prav do postaje žičnice. Z gondolo smo se hitro dvignili na rob Velike planine, kjer je lep hotel, nato smo se še s sedežnico povzpeli na višje ležeči Zeleni rob, odkoder se je nudil čudovit pogled v Kamniške oz. Savinjske Alpe.

Velika planina je tipična visokogorska planota, ki se razprostira

med 1500 in 1800 metrov višine. Do nedavnega je bila eno najbolj obsežnih planšarskih področij Slovenije, na katerem se je razvila svojska ljudska arhitektura lesenih paslirskih stanov, ki tudi že propadajo ali pa se spreminjajo v vikendske hišice ljudi iz mesta. Velika planina predstavlja vedno bolj lep primer arhitekturno smotrne preobrazbe prvotno planšarskega naselja v sodoben turistični rekreacijski center, katerega hrbtnico predstavlja gondolska žičnica, ki je omogočila postavitev hotela, gostinskega obrata in številnih smučišč in sedežnic. Velika planina pa ni zanimiva samo poleti, temveč tudi pozimi, saj je pozimi še bolj obiskana, ker nudi smučarjem čudovite možnosti zimskega užitka.

Kar prehitro je minil čas in morali smo se posloviti od Velike planine, ki nam je nudila nekaj lepih ur veselja, katerega bi uživali še naprej, če nas ne bi temni oblaki z zapoda opomnili, da se bo treba vrniti v dolino. V hotelu ob gorski postaji žičnice so nam spet imenično postregli s kapljico, nakar smo se z gondolo spustili v dolino, kjer nas je čakal omnibus. Tudi vreme se je spremenilo na boljše, tako da smo se na poti domov še ustavili v Tržiču v hotelu Pošta, kjer smo ga dali spet malo na zob. Židane volje in srečni, da je izlet dobro uspel smo se vrnili na naše domove.

Našemu šoferju se tem potom prav lepo zahvaljujemo, da nas je tako srečno pripeljal nazaj v naše lepo puškarsko mesto Borovlje.

Wieser Andrej

Nič novega pri ÖVP

Prejšnji petek je deželni predsednik avstrijske ljudske stranke, namestnik deželnega glavarja Bacher povabil zastopnike tiska na informativen pogovor. Poleg njega sta se pogovora udeležila tudi dr. Paulitsch in deželni svetnik Knafel. Zbranim novinarjem so razjasnili stališča ÖVP k raznim vprašanjem notranje in gospodarske politike. Seveda so govorili tudi o manjšinskem vprašanju, vendar o njem niso povedali kaj novega. Zavzemali so se za čimprejšnjo ugotavljanje manjšine, ker brez ugotavljanja Slovencev ni možna — tako Bacher — rešitev sedmega člena avstrijske državne pogodbe. Do tega stališča da je prišla tudi tako imenovana študijska komisija pri uradu državnega kanclerja. Vendar pa mora — po mnenju ÖVP — biti rešitev sedmega člena zelo obširna, se pravi, da se ne sme omejit le na koroške Slovence, ampak tudi na Slovence na Štajerskem in na gradiščanske Hrvatve (glej, glej, kako se zanima koroška ÖVP za pravice drugih avstrijskih manjšin!).

Bacher je izrazil začudenje nad odklonitvijo ugotavljanja manjšine s strani Slovencev. Svetujemo mu, naj si ogleda prakso ÖVP-jevske politike, pisanje Volkszeitung in hujskanje KHD — in bo razumel odklonitev preštevavanja. Najbrž pa mu tega sploh treba ni — saj ÖVP vedno znova dokazuje, da ji sploh ne gre za izpolnitev demokratičnih pravic, ki gredo Slovincem, ampak da stoji ljudska stranka v prvi vrsti nemškonaacionalističnih sil na Koroškem.

TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRA

„Sehe keine Nützlichkeit!“

Wie der Kärntner Presse zu entnehmen war (25. 7. 1974), tätigten vermutlich slowenische Bürger des Landes, wieder Aktionen, in denen sie, wie schon so oft, auf die noch offenen Fragen des Artikels 7 des Staatsvertrages von 1955, hinweisen. Ich habe schon einigemal festgestellt, daß ich in solchen Beschriftungsaktionen nicht das geeignete Mittel sehe, ein Problem zu lösen, weil so was einem KHD und Anhang nur willkommenes Wasser auf seine Mühlen ist. (Was dort gemahlen wird ist hinreichend bekannt!). Auch der ganz offen zu Tage tretende Haß gewisser Kreise gegen unsere slowenischen Landsleute wird dadurch nicht kleiner werden. Jene sollten also darüber nachdenken, ob sie damit ihrer Volksgemeinschaft auf die Dauer nicht schaden. Es ist nämlich nichts damit getan, wenn in Abständen immer wieder die Worte wie „Artikel 7 — unser Recht“ auf Gebäude und andere Objekte geschrieben werden und die Dinge sich auch mit dem „Tod des KHD“ (Verbot nach Art. 7 Abs. 5 des Staatsvertrages) keineswegs bereinigt, da dann noch die verstärkte illegale Tätigkeit als Möglichkeit bestünde. Viel wichtiger wäre es, wie ich schon einmal erwähnt habe, Einheimische wie Sommergäste, unermüdlich schriftlich u. mündlich über die bestehende Situation aufzuklären. Gerade unsere Gäste aus dem deutschen Ausland (BRD) werden, wie man sich davon überzeugen kann, von den Nationalen im Lande sehr einseitig, nicht selten im Jäger-Latein, entstellt und aufgebauscht über die völkische Lage informiert und nicht zum Positivum der Kärntner Slowenen. Sie hören auch von der Partisanenbewegung, aber nichts über Zustände und Ereignisse nach 1920 und vor allem in den Jahren 1938—45, begangen von deutscher Seite. Darüber schweigt man sich natürlich aus und darüber darf eben nicht geschwiegen werden, weil die Volkstumskämpfe, das Vorgehen gegen die slowenische Volksgruppe in jener Zeit (besonders 1938—45) und die darauffolgenden Partisanenkämpfe untrennbar miteinander verbunden sind. Warum informiert man die heimische Bevölkerung, aber auch die Urlaubsgäste aus dem In- und Ausland, nicht nach den Dokumentationen aus „Kärnten — ein Alarmzeichen“? Sie würden so auch interessante Begebenheiten über den KHD bzw. KHB erfahren, denn die „Vertrautheit mit dem Kärntner Problem“, was z. B. unsere deutschen Gäste betrifft (laut VZ vom 25. 7. 1974), kennt man! Solche öffentliche und somit legale Aktionen (dagegen kann keine Behörde etwas unternehmen, weil es nicht verboten ist schriftliche und mündliche Informationen weiterzugeben), wäre weit nützlicher, als das Bemalen von Objekten, da vor allem der nicht in Kärnten beheimatete Bürger und schon gar ausländische Gäste mit Aufschriften und Parolen nicht viel anfangen können, weil die Fragen: Was? Warum? Wer? Wie? — trotzdem offen bleiben. Ich sehe daher keine Nützlichkeit in immer wieder auftretenden Beschriftungsaktionen!

Guttenbrunner Herbert
Köttmannsdorf/Kotmara vas

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise, ki jih prejmemo za objavo v našem listu. Pri tem pa izrecno poudarjamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

Uredništvo

Letovanje otrok v Savudriji

OBVESTILO STARŠEM

V zadnjih dneh smo obvestili starše, katerih otroci so bili sprejeti v počitniško kolonijo v Savudriji pod pogojem, da pristojni zdravnik letovanje priporoči.

Otroci odpotujejo v četrtek 8. avgusta t. l. Kakor lansko leto, bodo otroci tudi letos potovali s posebnim avtobusom. Stroške za vožnjo naj plačajo pred odhodom v Dobrli vasi v podjetju Štefan Sienčnik, v Celovcu pa v knjigarni NAŠA KNJIGA, Gasometergasse 10 — vhod Wulfengasse.

Za dan odhoda so zbirališča določena tako-le:

- v Dobrli vasi ob 7.20 uri zjutraj — odhod točno ob 7.40 uri izpred avtopodjetja Štefan Sienčnik;
- v Celovcu ob 8.00 uri — odhod točno ob 8.20 uri izpred Gasometergasse 10.

Srečanje koroških in slovenskih planincev v Triglavskem narodnem parku

Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem je v soboto 13. in nedeljo 14. julija priredilo izlet v znani Triglavski narodni park v Julijskih Alpah. Izlet v ta čudoviti svet ob vznožju triglavskega pogorja je lepo uspel, saj se ga je udeležilo nad sto avstrijskih in slovenskih planincev. Med avstrijskimi planinci je bilo zastopanih tudi 20 planincev Slovenskega planinskega društva v Celovcu.

Pot je naše izletnike vodila iz Celovca preko Ljubelja, mimo Bleškega in Bohinjskega jezera do Koče pri Savici, kjer so pustili vozila in se potem peš povzpeli do 1520 m visoko ležečega Doma na Komni, kjer so jih pričakovali in prijazno sprejeli slovenski planinski tovariši. V imenu Slovenske planinske zveze je avstrijske goste pozdravil njen predstavnik tov. Fetih Mirko, (v nemščini pa tov. Fili). V svojem govoru je med drugim izrazil željo, da bi zastopniki Avstrijsko-jugoslovanskega društva — katerih cilj je gojiti prijateljstvo in dobrososedske odnose med obema državama — v tem smislu še naprej vplivali na tiste sodeželane, ki še niso preživeli zablod preteklosti in ki še anahronistično vztrajajo na svojih zastarelih nazorih in ne uvidijo, da jih je razvoj časa že zdavnaj prehitel. Čeprav se drobijo že zadnji okovi kolonializma, je dejal tov. Fe-

tih, pa neki avtohtoni manjšini v visoko razviti srednji Evropi še vedno kratijo najosnovnejše elementarne pravice. V imenu Avstrijsko-jugoslovanskega društva je nato spregovoril njegov predstavnik Werner Pressl, ki je med drugim povedal, da ga zelo veseli, da se je srečanja udeležilo predvsem toliko članov Slovenskega planinskega društva v Celovcu in hkrati ugotovil, da je na Koroškem še mnogo iskrenih prijateljev koroških Slovencev, ki si resno prizadevajo, da bi s svojimi slovenskimi sodeželanji živeli v miru in slogi ter na koncu svojega govora poudaril, da se društvo slej ko prej prizadeva ustvarjati in poglobljati dobrososedske odnose med obema sosednjima deželama oz. državama.

Naslednji dan v nedeljo so naši planinci pod vodstvom Jozeja Miklavčiča obiskali Kočo pri sedmerih jezerih, tik ob idiličnem Dvornem jezeru sredi Triglavskega narodnega parka in se potem mimo Črnega jezera in strme Komarče vrnili nazaj h Koči pri Savici. Med potjo so seveda tudi obiskali naravno čudo — slap Savice, ki predstavlja hrati izvir Save Bohinjke. Polni lepih vtisov in zadovoljni so se naši planinci spet vrnili proti domu z željo, da bi takšna in podobna srečanja še večkrat priredili. Drugo leto bo podobno srečanje v naših koroških gorah.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tor

Zdaj je bil vesoljni svod vse od kristalnega loka morja do daljnih gora gol kot lobanjsko dno. Nad kotlino je visel mesec kot oguljeno rebro in zvezde so mrzlo utripale.

11

Skalnat, strmo padajoče obrobje Trnovskega gozda se je bleščalo v jutranjem soncu. Po vsem gozdu so v loku dvajsetih kilometrov taborile na položajih brigade 30. in deli 31. divizije.

Nemške enote so se bile sicer umaknile z osvobodjenega ozemlja in se zgrnile nazaj v mesta. Le na Trnovem, kjer je bilo križišče vseh partizanskih poti in izhodišče za vpade na visoko planoto, je ostal bataljon italijanskih fašistov Fulmine.

Brigade so bile v stanju pripravljenosti. Pokalo je iz dneva v dan, zdaj na tem, zdaj na onem koncu položajev. V štabu Gradnikove se je komandant divizije Pemc pogovarjal z vodilnim kadrom o bližnjih nalogah. Sredi pogovora jih je zmotil kurir, ki je ves preznojen priteknel z izvidniškega položaja.

„Nemci pod položaji brigade!“

„Od kod?“

„Iz Vipavske doline!“

Iz te smeri niso pričakovali sovražnika. Zato so se v štabu zmedli. Ponoči so bili prišli obveščevalci iz doline z veslji, da na tem sektorju ni sovražnih premikov.

Pa kdo bi se zanesel na poročila! Stanje se je spreminjalo iz ure v uro.

„Na konje in na položaje!“ je zaukazal major Pemc.

Zdrveli so skozi gozd in kmalu obstali na robu skalovja. Globoko spodaj so zagledali kolono, dolgo več kilometrov. Pravkar je pribežala četa italijanske divizije, ki jim je kriča boke. Italijani so pravili o velikem številu Nem-

cev. Kurirji so hiteli na vse strani. Razglašena je bila pripravljenost na vseh položajih.

Pemc je vzel v roke artilerijski daljnogled in ga uperil v dolino.

Kolona se je počasi pomikala med skalovjem in redkim drevjem in zavila po kurirski stezi naravnost proti njim. Vojaki so bili po petnajst metrov drug za drugim. Pemc je zagledal kape z značilnim nemščim žčitnikom. Čudno se mu je zdelo le to, da so bili nekateri oprtni z rezervnim orožjem.

Medtem ko so prevrgli nekaj mitraljezov na rob in čakali na kolono s prsti na petelinih, se je streljaj pred njimi, kot bi se vzela iz tal, pojavila predhodnica.

„To so pa partizani!“ je začel preklinjati Pemc, ko še vedno ni vedel, za kakšno prevaro gre. Potem je zagledal na čelu kolone konjenika, ki se mu je po drži zdel čudno znan. Še nekaj časa ga je mrtvil dvom, potem pa je na glas zaklel:

„Primejduš! Leban z udarniki! Naš jurišni bataljon! Kakšen preplah so napravili ti hudiči!“

Spet so drveli po vseh položajih kurirji s sporočilom, da Nemcev ni, in tudi v štab korpusa so morali sporočiti, da se ne bliža sovražnik.

Leban se je zadovoljno majal v sedlu. Po zadnjici sta ga tolkli nova, težka nemška pištola in torba nemškega stotnika. Za njim je šla kolona petdesetih mož v esesovskih suknjah, s kapami z mrlvaško glavo nad čelom in nemškimi telečnjaki. Šele sedaj, ko je uzrl nekaj nerodnih izvidnikov brigade na robu, je ukazal, naj snamejo nemške kape in se pokrijejo s partizankami.

Vipavsko dolino so kljub četniškim brigadam in zasedam prešli kar podnevi. Četniki so jih kot „esesovce“ dostojno pozdravljali in se jim umikali.

Ves naslednji dan po boju so prezebali na položaju grebenov, le kakšen dober kilometer stran od bojišča. Nemci so prišli šele okoli poldneva. Njihove izvidnice so vzdignile oblak črnih ptic, ki so se bile zbrale k pojedini z vsega Krasa. Razjarjene so dolgo krožile nad globeljo. Ko pa so spodaj začele pokati mine, so se razkropile.

Nemci so prišli s tanki in kamioni. Njihove čete so zasedle obrobje, od koder so bili napadeni. Ko je pri mrličih počilo, so začeli streljati, sprva s pehočnim orožjem, potem pa z minometalci. To je bil spopad z nevidnim sovražnikom. Bilo pa jih je preveč, da bi jim partizani udarili v bok ali hrbet.

Pustili so jim, da so pobrali mrličje in izginili, od koder so bili prišli. Če pa bi silili naprej in hoteli za povračilo požgati katero od vasi, bi jih napadli.

Bataljon je prebil noč v vasi pod položaji. Tu so jih domačini pogostili z vsem, kar so premogli. No, pa je bilo tudi plena dovolj za vse. Imeli so božansko večerjo — riž, meso, marmelada, vino in rum, za nameček pa še ples in veselje. Do srede noči so se vrteli z dekletki ob zvokih dveh neutrudnih harmonik, pri katerih so se godci menjavali.

Še ponoči so izginili s Krasa prav tako tajinstveno, kot so bili prišli. Med potjo so srečali patroljo četniške dinarske divizije. Imela jih je za esesovce. Po kratkem pogovoru s četniškim narednikom, ki je za silo tolkel nemški, se je patrolja zgrnila okoli močne predhodnice. Narednik jih je gostoljubno vabil v njihov brigadni štab na rakijo in pršut. Povprašali so ga, kako je kaj s partizani. Pohvalil se je, da so že pobili nekaj kurirjev in pognali v beg nekaj manjših enot. Debelo pa je izbuljil oči, ko so vseh njegovih deset mož obstopili „esesovci“ z brzostrelkami in jim ukazali „hände hoch!“

Čeprav neradi in godrnjaje, so ubogali in se dali razorožiti. Ker je po vseh naseljih mrgolelo sovražnikov, je

„Nevarnosti“ dopusta

Ko odhajamo na dopust, kajpak želimo doseči dvojno: po napornem delovnem letu okrepi duh in telo — torej koristno, po drugi strani pa se želimo na dopustu imeti tudi prijetno. Ko odhajamo na dopust z otrokom, pa bomo to idealno kombinacijo koristnega s prijetnim dosegli le, če bomo upoštevali nekaj pravil. Sicer se nam lahko dopust kaj hitro spremeni v neprijetno bolniško sobo, ki tudi na morju ni nič kaj bolj privlačna kot doma. Predvsem otroka že doma pripravimo na dopust. Dalj časa ga že postopoma sončimo, da bo porjavel in se bo koža torej že privadila soncu. Ne odhajamo na dopust z bolnim otrokom, kajti upanje, da se bo na dopustu popravil, je pogosto jalovo. Če si o otrokovem zdravstvenem stanju nismo na jasnem, odidimo pred odhodom na dopust še na zdravniški pregled.

Na potovanju se nam otroci pogosto prehladijo, in to predvsem takrat, če so preveč oblečeni. Oblečimo otroke zračno, lahko, na samem potovanju pa pazimo, da ne bo prepiha, in obleko prilagajamo trenutni situaciji, ki se lahko pri potovanju z modernimi, hitrimi prometnimi sredstvi kaj hitro spreminja. Tudi prehrana na potovanju je izredno važna. Najbolje je, da nabavimo za otroka prehrano že doma. Sadeže, nekaj keksov, predvsem pa so danes v vseh lekarnah že na razpolago konzerve pripravljene otroške hrane, ki so naravnost idealna za potovanje. Ne pozabimo tudi na otrokovo žejno, zato naj bo v vsaki popotni torbi tudi dovolj sadnega soka.

Na samem dopustu naj bo otrokova hrana čim bolj podobna tisti, ki je je vajen z doma. Ne dajamo otroku preveč slaščic, ne vseh specialitet, kajti hitro si bo pokvaril želodček in posledica bo driska ali celo kakšno resnejše obolenje. Prav bo tudi, da je v vsaki dopustniški prtljagi zavojček prepečena, ruski čaj in saharin, s katerimi bomo prenekatero lažjo prebavno motnjo hitro ozdravili.

Sonce žge na morju kajpak močnejše kot doma. Zato bodimo s sončenjem opreznimi predvsem prve dni dopusta, ko bo dobro, da otroku kožo namažemo s kakšnim zaščitnim sredstvom, ki jih je danes že res dovolj na razpolago, čeprav Dalmatinci še vedno prisegajo na pravo olivno olje. Glavo zaščitimo otroku na morju z belim klobučkom, najbolje platnenim ali pletenim.

Če imamo smolo in nam otrok na dopustu zbolí, ne čakajmo predolgo, temveč poiščimo čimprej zdravniško pomoč, kajti marsikatero bolezen se da v začetku še hitro pozdraviti, če pa čakamo predolgo, bolezen napreduje in takrat je z dopustom po navadi konec.

Odrasli se na morju predvsem sončimo in kopamo. Otroku pa je to premalo, samo ob soncu in vodi se bo kaj hitro dolgočasil. Zato mu že doma nabavimo primerno igralko — žogo, čolniček, lopato ali podobno. Otroku bomo z njo obogatili dopust, prav tako pa tudi sebi.

Sadje v prehrani otrok

Poletje je čas zorenja sadja, zato naj bo sedaj sadje bolj kot kadarkoli vsak dan v jedilniku naših otrok.

Zakaj dajemo otroku sadje? Vsekakor predvsem zato, ker vsebuje zelo dosti vitaminov, predvsem vitamin C, ki so za razvoj otroka izredno pomembni. Poleg tega vsebuje sadje tudi mnogo mineralnih snovi, predvsem kalij, ki je zopet prav tako pomemben pri izgradnji telesa. Sadje vsebuje tudi precej celuloze, to je polisaharid, ki ga človeško telo ne prebavlja, se torej izloča z blatom in dela to voluminozno. Zato otroci redneje odvajajo in niso zaprti, kar tako pogosto opažamo pri čisto mlečni prehrani. Končno prav s sadjem otroka navajamo na najrazličnejše okuse in barve hrane, to pa je silno pomembno v borbi proti enoličnosti otroške hrane. Sadje v poletnih vročih dneh otroka tudi osveži. Vidimo torej, da je cela vrsta zdravstvenih razlogov, ki nam narekujejo čim širšo uporabo sadja.

S sadnim sokom lahko damo otroku sadje že od tretjega tedna življenja naprej, je torej poleg mleka prvo hranilo, ki ga uvajamo v otrokov jedilnik. Že od tretjega meseca pa dajemo sadje s sadno kašico, od šestega meseca naprej pa s sadnim jogurtom in sadnimi solatami. Kot dediščina dunajske kuhinje pri nas sadje pogosto uporabljamo tu-

di za kompote in marmelade, vendar velja poudariti, da sadje pri kuhanju bistveno izgubi vrednost, in zato danes priporočamo predvsem presno.

Nasploh naj bo sadje, ki ga dajemo otroku, čim bolj sveže, saj vemo, da z ležanjem vsebina C vitamina zelo hitro opada. Kajpak mora biti sadje, ki ga damo otroku, popolnoma zrelo in zdravo. Sadja otroku ne lupimo, saj je prav v lupinah pogosto največ koristnih snovi. Tudi kovina škodi sadju, saj vitamin C ob dotiku s kovino kaj hitro oksidira in postane s tem neaktiven. Zato naj bodo strgalniki porcelanasti ali iz umetne mase, prav tako sadje raje lomimo kot režemo.

Pogosto tudi opažamo, da dajejo matere otrokom le eno ali dve vrsti sadja. Tudi to je napačno, otrok naj uživa čim več različnih vrst sadja, to je zdravstveno koristnejše, prav tako pa ga bomo s tem tudi navadili na čim širšo skalo različnih okusov in bomo pri drugih hranilih imeli manj težav. Poleti tudi ne priporočamo južnega sadja, ki je sedaj dražje od našega, poleg tega pa vsebuje sedaj manj vitaminov od našega svežega sadja. Južno sadje naj bo rezervirano predvsem za zimo in spomlad, ko ni domačega svežega.

Končno velja še pripomniti, da dobiva

Poskusite!

DUŠEN POR S KROMPIRJEM

Pol kg pora, 5 dkg prekajene slanino, čebula, česen, pol žličke moka, malo vode, 1 kg krompirja, sol, poper.

Bele dele pora očistimo, dobro operemo in zrežemo za prst široke rezine. V prekajeni slanini prepražimo sesekljano čebulo, strt česen, dodamo por, potrosimo z moko, malo prepražimo in zalijemo z vročo vodo. Ko zavre, dodamo olupljen, na kocke zrezan krompir, osolimo, popramo in pokrito dušimo do mehkega.

KVAŠENI OREHOVI ROGLJIČKI

Potrebujemo 40 dkg bele moka, sol, 15 dkg margarine, 8 dkg sladkorja, 1 jajce, 3 dkg kvasa, malo mleka. Nadev: 15 dkg orehov, 2 žlici sladkorja, malo mleka, vanilij sladkor, rum.

Med moko zdrobimo margarino, dodamo sol, sladkor, dišave, jajce in v mlačnem mleku zmešan kvas. Zamesimo mehko testo, razvaljamo, zrežemo na kvadratke, nadevamo in oblikujemo rogljičke. Vzhajane pomažemo s stepenim jajcem in spečemo pri srednji vročini.

Nadev: zmlate orehe poparimo z mlekom, dodamo sladkor in dišave — lahko primešamo žlico čokolade v prahu in malo cimeta.

precej otrok po sadju po koži izpuščaje — koprivovko (urticaria) ali strophulus. Če opazimo, da nam otrok po določeni vrsti sadja (pogosto hruške, breskve, gozdni sadeži in sadeži z grmičevja) dobiva izpuščaje, to vrsto sadja kajpak takoj opustimo in damo otroku tisto sadje, po katerem ne dobiva izpuščaja.

O zdravilnih želiščih

Človek še ni poznal pisane besede, stanoval je v votlinah, za orodje mu je služil grobo obdelan kamen, toda poznal je bolečine in težave v telesu. Nagonsko je pričel uporabljati različna želišča, sadeži in korenine.

V teku tisočletij je človeštvo kopicilo izkušnje in lažšanju in zdravljenju raznih obolenj, nastajala je ljudska medicina. Vsa ta spoznanja so se prenašala večinoma z ustnim izročilom iz roda v rod.

S prodorom kemije, predvsem ob koncu prejšnjega stoletja, se pojavijo zdravila z določeno kemično sestavo, njihovo delovanje je brez nevarnosti, ker jih dovajamo v telo v koncentrirani obliki in v točno odmerjeni količini. V današnjem času obstaja prava poplava različnih tablet, injekcij, svečk, sirupov, praškov itd. Tako je uporaba zdravilnih želišč močno nazadovala.

Vsa zdravilna želišča, sadeži in plodovi, ki jih uporabljajo ljudska medicina, vsebujejo snovi, ki so res zdravilne, ter je njihova zdravilna moč tudi znanstveno doka-

zana. Vendar njihova uporaba dostikrat ne pride v poštev iz več vzrokov.

Pri vsakem zdravljenju, predvsem akutnih obolenj, moramo telesu dovajati točno določeno količino zdravil, kar nam omogočajo tovarniško izdelana zdravila. Z zdravilnimi želišči tega ne moremo. Ista vrsta želišča ima lahko različno količino zdravilnih snovi, kar je odvisno od sestave zemlje, na kateri raste, od načina sušenja, časa nabiranja itd. Zdravilna želišča se večinoma zaužijejo v obliki čajev, kar pa je včasih nemoženo in tudi škodljivo. Nekatere rastline vsebujejo več zdravilnih snovi, od katerih ena pri istem obolenju deluje lahko škodljivo, ali pa ima ravno nasprotni učinek.

Preden bolniku damo neko zdravilo, je nujno potrebno, ugotoviti vrsto obolenja. Saj vemo, da napačno zdravljenje škoduje človeku, včasih zamudimo ugoden trenutek za operacijo, ki edina lahko reši življenje. Naj navedemo le en primer: pri močni bolečini v želodcu dobi bolnik doma za olajšanje kamilični čaj, žganje,

pelin itd., v resnici pa ima počen želodec. S tem, ko smo mu dovajali tekočino, smo obolenje še poslabšali, ker se pač želodčna vsebina izlije v trebušno votlino.

Bodimo si na jasnem, da pri težkih resnih obolenjih zdravilna želišča ne pomagajo, tu pride v poštev zdravljenje s tovarniškimi zdravili ali pa operacija.

Uporabljamo jih le pri nekaterih kroničnih obolenjih in to šele po predhodnem posvetu z zdravnikom. Farmaceutska industrija predeluje iz velikega števila zdravilnih rastlin razna zdravila, kot mak, ržene rožičke, borovo smolo, vrbo, hmelj, kumino, volčjo črešnjo. Iz neke indijske korenine pridobivajo zdravilo za znižanje krvnega pritiska — serpasil.

Da nam bodo zdravilna želišča res pomagala, je potrebna skrb pri nabiranju, sušenju in skladiščenju. Nabiramo jih ponavadi v polnem cvetju in to zdrave ter čiste rastline, na njih naj ne bo rose ali dežja. Povežemo jih v manjše snope, ter jih ne stlačimo v košaro, vrečo ali koš. Korenine se nabira-

jo v različnih časih, sadeži pa, kadar so zreli.

Sušiti jih je treba v senci in na preprihu v tankih slojih, čez dan jih večkrat obrnemo. Dobro je, če imamo za sušenje pripravljene lese iz protja ali trsja. Sušenje naj ne traja predolgo, ker celice odtrganih rastlin in sadežev še nekaj časa živijo in porabijo v tem času del koristnih snovi. Najboljše je hitro sušenje bodisi na kmečki pečici, štedilniku ali sadnih sušilnicah, toda temperatura ne sme presejati 60 stopinj C.

Kadar sušimo na kmečki peči ali štedilniku, podložimo nekaj papirja, žaklovinu ali pa desko. Pri sušenju izgubi rastlina 1/5—1/2 svoje prvotne teže.

Posušena želišča v nekaterih slučajih hranimo cela zavita v papir. Druga zopet razrežemo v koščke, predvsem korenine ter jih shranimo v škatle iz trde lepenke ali pločevine, najboljše pa jih vskladamo v steklenih posodah s širokim vratom. Na posodo in škatle nalepimo etiketo z imenom želišča.

Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Tone Svetina: UKANA — Ton

bilo treba z njimi opraviti v tišini. Izbrali so z gostim grmovjem zaraslo globel, kjer jih je Tobakara spraval s sveta s hladnim orožjem. Borci so jih zvozili za noge še globlje v goščavo in zakrili sledove.

Narednika pa so vodili na jermenu s seboj. Hoteli so ga poslati Svobodi ali Strelu, saj sta se oba zanimala, kaj vse se je nateplo četniškega v Vipavo.

Borci so posedli med gradnikovce, da bi se spočili. Mnogi so prišli iz brigade in so našli znanca.

Leban je pripovedoval Pemcu, kako je potekal boj.

„Asi ste!“ ga je bodrilno lopnil po plečih Pemc. „Nisem zaman računal na vas in še računam. Ne veš, koliko očitkov je že bilo iz brigad, ker smo jim pobrali orožje in vas opremili. Na, zdaj boste pa kmalu imeli vse svoje,“ je z občudovanjem ogledoval nove nemške mitraljeze MG 42, do katerih je bilo zelo težko priti.

Po sestanku v štabu so napravili zbor bataljona kar v gozdu. Prednje je stopil Pemc in jim kot komandant divizije čestlital za zmago in se zahvalil za uspešno opravljeno nalogo, za preplah v zaledju. Svetoval jim je, da esesovske kape kar obdrže, ker jim bodo s plašči vred še pomagale preslepiti sovražnika.

Leban in Pemc sta odpeljata četniškega narednika v bližnje naselje, kjer je bil divizijski obveščevalni center. Tam sta Strela in Svoboda proučevala načrte novega razporeda nemških enot.

Ujetnik je strel nad vsem, kar je videl. Pulil si je brado in jadiril, kako so jih nalagali njihovi oficirji. Pravili so jim, naj se slovenskih partizanov nič ne boje, ker so slabo oboroženi in v glavnem skrivači, da jih bodo Nemci v kratkem do zadnjega pospravili in podobno.

Brez težave in pritiska so izvedeli vse, kar jih je zanimalo. Kosmati možakar je bil zgovoren, kot bi prišel domov med svoje.

„Naši voditelji nam govore, da gremo naproti kralju Petru, ki prihaja z Angeži. Z njim se bomo vrnili in osvobodili Srbijo.“

Pemc ni mogel zameriti tako preprosto izraženi in slepi veri kmeta, ki je bil po sili postal vojak in po tradiciji četnik, čeprav je v treh letih boja proti partizanom postal narednik.

Kot obveščevalec je skušal razvozlati in razumeti prav vse zastopnike raznih skupin, ki so sodelovale v boju za delitev oblasti. Iz posameznih zaslišanj so kmalu videli, kaj vse je napravila ta ali ona politična propaganda.

Četniškega narednika so s patruljo poslali na glavni štab, sami pa so odšli na korpus, kjer so že pripravljali napad na italijanski bataljon Fulmine.

12

Bataljon Fulmine, ki je tvoril jedro postojanke Trnovo, je napadla brigada Srečka Kosoveca, sestavljena iz trdnih Kraševcev. Drugi dan napada je bila usoda postojanke skoraj že zapečatenata.

Na široki planoti, obdani z gozdovi, je imela vas tako nesrečen položaj, da je bila v spopadih med Nemci in korpusom ključna točka. Skoznjo je držala iz velikega gozda cesta v Gorico in še dlje, Nemcem pa je vas rabila za izhodišče napadov v nevarni Trnovski gozd. Za korpus je bila življenjsko važna, ker je skoznjo dotekala hrana celo iz Furlanije. Ta pot je bila za partizane pomembna kot žila dovodnica za srce.

Na štabni opazovalnici so spremljali napad brigade korpusni voditelji. Tu sta bila novi poveljniki podpolkovnik Borštnar in polkovnik Lazar, ki se je že odpravljal na nov položaj, tako kot svoj čas Novljan na Črnem vrhu. Pre-

mestili so ga nekam v Dalmacijo. Poleg njiju je slonelo še nekaj drugih štabnih oficirjev. Večina korpusnih funkcionarjev pa je bila odšla z bataljoni kot po navadi, kadar se je bližal konec ali pa se je napad unesel.

To pot se je štab bolje pripravil. Vedeli so, da se uspeh, kot je bil v Gorenji vasi, ne sme ponoviti. Imeli so več topov in več razstreliva.

Štab je zahteval odločilni napad. Kar niso razbili odpornih gnezd s topovi, so jih v meglenih zavesah rušili bombaši s plastičnimi minami na koleh. Iz kotanjastega sveta, kjer so bile v megli hiše videti kot potopljene v vodo, so se dvigali v nebo zublji plamenov. Po vasi so se razdivjali požari.

Že drugi dan so granate vse korpusne artilerije, divizijskih minometov, partopov in piatov rušile utrdbe. Tu so bili bunkerji pravkar zgrajeni in niso mogli kljubovati havbicam kot tisti v Gorenji vasi. Nekatera odprna gnezda so bila povsem razdejana. Razecefrana, krvava trupla Italijanov so ležala v očrnelem snegu, razmetana v neredu daleč naokrog.

Ponoči je bilo 20 stopinj pod ničlo. Mitriljezi so zamrznili. Borci so jih hodili gret k ognjem ali pa so scalili nanje. Toda odnehali niso.

„Nemci že vedo, kam koga pošljejo,“ je dejal Borštnar Lazarju, ko so jim po telefonu javili, da se od dvesto petdesetih brani le še kakih šestdeset vojakov v najmočnejši utrdbi in da je postojanka tik pred padcem.

Kljub temu so bili poveljniki v skrbeh, če bodo brigade, ki so zavračale vdor Nemcev iz Gorice, vzdržale. Artilerijski ogenj na njihove položaje je bil silovit. Odmevale so salve, bobnenje se ni in ni polehlo in je razkrajalo še tako močne živce.

(Dalje v prihodnji številki)

FRENK OLSEN

Leteči trio

Po televiziji so objavili novico o nesreči v Fieldingovem cirkusu. Trio na trapezu je imel svoj vsakodnevni nastop. Nick Zachary, „lovec“, je visel z glavo navzdol na svoji vrvi, s koleno čez prečko. Njegova žena je stala na malem odru, poleg svoje sestre, tretjega člana „letečega trapeza“ in se pripravljala na salto. Zgrabila je za prečko na trapezu, poletela skozi zrak, spustila vrv, napravila obrat in stegnila roke proti Nicku. Takrat je prišlo do tragedije. Zgrešila je in padla na tla. Zaščitne mreže niso imeli, ker je bila točka tako bolj napeta. Bila je takoj mrtva.

DOMISLICE

- Genlj je mož, ki strelja na nekaj, česar nihče drug ne vidi, in zadene.
- Družba je mozaik, ki daje od daleč videz enotnosti, od blizu pa je le množica posameznih kamenčkov.
- Nekoč je bila zunanja politika subtilna umetnost; danes je često le primitivno izsiljevanje.
- Anonimen je avtor, čigar besede so nam znane, a se ne moremo spomniti njegovega imena.
- Mnogi zakoni razpadejo zato, ker skušajo žene napraviti iz svojih mož boljše soproge.
- Moderna žena pojmuje možev svobodo tako, da mu pusti delati vse, kar ona hoče.
- Mi vsi se motimo, le da vsak po svoje.
- Radio je vod, po katerem prihaja vnaprej pripravljen ropot v naše domove.
- Kdor se boji vetra, naj ne gre na morje.
- Šegavost je prirojena, izumejničena šegavost pa je smežnost.
- Res je jezik blizu možgan, a pogosto se zdi, kakor da je od njih odaljen milje in milje.
- Dolgočasnej najraje govori v prvi osebi, brbljivec v tretji, zabaven človek pa v drugi osebi.
- Če tulliž kakor volk, ohrani raje molk.
- So ljudje, ki tudi misli sterilizirajo, ker se boje bakterij.
- Igrače so življenje v miniaturi.
- Ni posebno važno, od kod piha veter; važno pa je, v katero smer piha.
- Zaustavimo lahko uro, ne pa tudi časa.
- Edino, kar se spremeni pri poročenih ženi, je njen priimek.
- Vedno obstaja možnost, da človeka, ki ga ljubimo, osrečimo in da v tej sreči poiščemo hrano zase.

Ray Brewster, detektiv zavarovalnice, je takoj odpotoval v San Antonio, kjer se je cirkus trenutno zadrževal.

Fielding je Brewsterja takoj sprejel. V njegovi pisarni je sedel tudi policijski narednik.

— Vse smo preiskali, je obvestil policist detektiva. Bila je nesreča. — Zavarovalnica želi, da bi tudi jaz preiskal zadevo. Dovolite? — Seveda... — Vrvi smo pregledali, — je dodal narednik. — Vse je v redu. — Je bila izvršena avtopsijska trupla? — Seveda. Poročilo smo dobili pred dobro uro. Ni znakov organskih motenj.

— Kaj pa strup ali kakšna droga? — Ne.

— Kot vidite, je le nesrečni primer, — reče Fielding.

— Mislim, da bo morala vaša zavarovalnica izplačati 250.000 dolarjev.

— Toliko? kot vem, je vsak vrhunski akrobat zavarovan za 50.000 dolarjev v primeru nesreče. Vsota 250.000 dolarjev je predvidena samo v primeru popolnega uničenja cirkusa, požara...

— Izgubil sem najboljšo artistko. Uničen sem...

— Kasneje bomo govorili o tem. Sedaj bi želel govoriti z nekaterimi ljudmi iz vašega cirkusa.

Nedaleč od šotora je stopilo k detektivu mlado, privlačno dekle.

— Vi ste detektiv zavarovalnice? — Da. Kdo ste vi?

— Vikki Conrad. Lola Zachary je bila moja sestra. Rada bi govorila z vami.

— Imama predlog. Zelo je vroče. Zakaj ne bi odšla do stolpa? Če se dobro spominjam, je tam prijetna restavracija. Popila bova nekaj hladnega.

V restavraciji, ki je bila opremljena z klimatskimi napravami, je bilo prijetno.

— Torej, poslušam vas, — se je nasmehnil detektiv lepemu črnolase-mu dekletu živih oči.

— Lola ni izgubila življenja v nesreči, — reče dekle in njene oči so se orosile.

— Imate dokaze? — se je detektiv zresnil.

— Žal, nimam... Toda vem, da se ji je včeraj nekaj zgodilo. Lola je bila na trapezu odlična, nikakor ne bi mogla zgrešiti...

— Ste opazili kaj nenavadnega v njenem obnašanju?

— Veste, oklevala je, preden se je odločila za skok. Nekajkrat se je obrnila k meni in zdelo se mi je, da mi želi nekaj reči. To se ji prej še nikoli ni zgodilo. Morala je biti vznemirjena.

— Avtopsijska je pokazala negativne rezultate. Mislite, da bi kdo želel smrt vaši sestri?

— Lahko bi jih nekaj navedla, — je dejala dekle z ogorčenjem. — Fielding, na primer.

— On?! Zakaj? Lola je bila njegova največja zvezda!

— Nameravala ga je zapustiti. Vsi so to vedeli. Dobila je boljšo ponudbo.

— Sama? Saj je nastopala v triju? — Imela je tudi odlične samostojne točke.

LUIGI PIRANDELLO

— Zdravo Batista.

— Glej ga glej, od kod pa, Luigi?

— Kako gre? Kako delo?

— Pa, tako. Na letnem dopustu sem bil. Dva tedna.

— Kje pa si bil?

— V Aix le Baineu.

— Kje pa si stanoval?

— V hotelu „Antib“.

— V „Antibu“? Kateri vrug pa te je tjakaj poslal.

— Zakaj? Čudovito je bilo, celo preveč čudovito.

— Zakaj se nisi nastanil v hotelu „Riviera“? Iste cene, sodobni komfort, imenitna postrežba. Zakaj si izbral listo umazano jamo „Antibes“?

— Moliš se, tam je vse tako, da ne more biti bolje.

— Vprašam te, človek, kako je mogoče, da nisi umrl od dolgočasje. Kaj si delal, da bi si krajšal čas?

— Kako, kaj sem delal. Kopal sem se, obiskoval kino predstave, sedel v baru...

— Si se kdaj peljal z žičnico, da bi se nadihal čistega zraka?

— Ne, nisem se spomnil.

— No, vidiš, edina stvar, ki je vredna v Aix le Baineu, je ta... Razumljivo, ni čudno, da se nisi spomnil, ker si bil v „Antibu“.

Tako nisi imel ničesar od dopusta. Te vožnje z žičnico prirejajo prav avgusta, ko je zelo toplo.

— To privkraj slišim. Prav avgusta sem bil na dopustu in nisem občutil nikakršne vročine. Nasprotno. Vedno je pihal prijeten vetrič.

— Vem, vem, poznam ta vetrič. Približno takšen je kot plamen iz neke visoke peči, posebno avgusta.

— Bil sem v Chamberiu.

— Kako je to novico sprejel njen mož?

— Nick? Lola je nameravala zapustiti tudi njega, ne samo cirkus. Vidite, Nick ima zelo težko naravo. Toda, kadar se napije, je strašen. Mučil jo je z ljubosumjem.

— Je imel vzrok za to?

— Lola ni imela ljubimca. Nicku se je želela samo maščevati, ker je z njo grdo ravnal. Vedela je, da je zelo ljubosumen, zato je pokazala nepričakovano ljubeznivost do Peta Sawyera, našega klovna, ki je že dolgo zaljubljen v Lolo. Pete ima dekle, Glorio Fellini, krotiteljico levov. Toda, ko se mu je Lola začela smehljati, je popolnoma znorel. Želel je zapustiti Glorio, pa tudi cirkus skupaj z Lolo.

— Je Gloria vedela za to?

— Da. Bila je besna kot njene zveri.

— Torej so tu najmanj tri osebe, ki so želele Loli slabo. Kako je z vami Vikki?

— Lola je bila vse, kar sem imela na svetu.

Nick je bil mlad človek, grobih potez.

— Kako si razlagate včerajšnji dogodek? — ga je vprašal detektiv.

— Niti sam ne vem, kaj naj mislim. Ne razumem, kako me je lahko zgrešila. Točko sva stalno vadila in jo izvajala vsak dan. Poskušal sem jo ujeti, — je dejal nenadoma, — vendar mi ni uspelo. Bila je preveč daleč.

Vikki je presenečeno strmela v Nicka.

— Nikoli ga še nisem videla takšnega, — je rekla kasneje. Videti je, da mu je resnično žal.

Gloria Fellini, prava lepota, je govorila hitro in brez nasmeha.

— Ali ste videli nesrečo? — je vprašal detektiv.

— Nisem. Pripravljala sem se za nastop.

Brewster je želel pogledati Lolino garderobo. Vikki ga je odpeljala tja.

Toaletna mizica je bila prekrita z lončki s kremami in šminkami, papirnati robčki in tuši za oči. Tu je bila tudi majhna steklenička, napolnjena z brezbarvno tekočino.

— Kaj je to? — je vprašal detektiv dekle.

— Kapljice za oči. Imela je težave z očmi. Verjetno zaradi močne šminke. Pogostokrat je imela zatekle in rdeče oči.

— Je kapljice uporabljala pred nastopom?

— Uporabljala jih je večkrat na

dan. Rekla je, da ji dobro dene...

Brewster je vtaknil stekleničko v žep. Zahvalil se je dekletu in zapustil cirkus. Vikki ga je pospremila.

— Bi mi hoteli razkazati mesto, — je predlagal. — Po vas bom prišel ob osmih. Morda vam bom lahko kaj več povedal o vaši sestri...

Viki se je z veseljem strinjala.

Navadne kapljice za oči, — je ugotovil lokalni lekarnar.

— Kaj pa v pipeti?

— V pipeti sem našel dve kapljici midryacila.

— Kaj je to?

— Tekočina, ki širi zenice in jo zdravniki uporabljajo pri pregledu vida.

— Kaj se zgodi, ko se zenice razširijo?

— Takrat človek skoraj ničesar ne vidi.

Fielding je edini, ki je lahko pri-

Anekdote

Znana dama je rekla Shawu, da storita moški in ženska naj-pametneje, če se zgodaj poročita.

Tedaj se je znani dramatik pikro nasmehnil in dejal:

„Žal sem drugačnih misli. Ko postane ženska pametna, začne misliti, kako bi se omožila, ko postane moški pameten, pa je že oženjen.“

Saški volilni knez August je imel zvestega knjižničarja, ki je bil nadušljiv in skoraj gluh. Knez ga je vedno spraševal, kako je z njegovo naduho. Nekoč pa ga je izjemoma vprašal:

„Kako je kaj z vašo gospo?“

Knjižničar mu je odgovoril, kakor je bil vajen:

„Vellčanstvo, podnevi jo že nekako prenašam... ampak ponoči...“

Ko je pisatelj Keller pozno zvečer prišel z neke svečanosti domov, ga je njegova sestra pričakovala vsa v skrbeh.

„Dragica, že ob desetih zvečer sem se napotil proti domu,“ se je skušal izgovarjati okajeni Keller.

„Ni mogoče!“ je ugovarjala sestra. „Saj je pot čisto kratka.“

„Kratka je že, toda pozabljaš, da je cesta zelo široka!“

Skladatelj Händel je med dirigiranjem koncerta opazil, da se njegov znanec, pisatelj komedij, kar naprej smeje in glasno pogovarja s sosedo. Po koncertu ga je poklical in oštel:

„Povejte mi, lepo vas prosim, zakaj ste se med mojim koncertom smejali! Ali se morda jaz smejem, kadar gledam vaše komedije!“

Dramatik Blumenthal je rad kritiziral, ne sicer vedno pravično, pač pa duhovito. Ko je kritiziral nekega igralca v vlogi kralja Leara, je zapisal:

„Ko bi Shakespeare videl tega Leara, bi se v grobu obrnil!“ Igralec se za njegovo kritiko ni menil in je kmalu zatem nastopil v vlogi Othela. Tedaj je Blumenthal zapisal:

„Shakespeare leži v grobu spet na hrbtu.“

šel v Lolino garderobo pred nastopom, je ugotovil detektiv. Lastnik je bil ogorčen nad detektivsko obtožbo. Toda po nekaj navzkrižnih vprašanjih je priznal. Bal se je, da ga bo Lola zapustila, kar bi pomenilo konec njegovega cirkusa. Edino rešitev je videl v tem, da izvleče od zavarovalnice veliko vsoto denarja.

Brewster je izpolnil nalogo. Lahko bi se takoj vrnil v New York. Toda odločil se je, da ostane tu še nekaj časa. Lepo črnolaso dekle mu je želelo razkazati mesto. On pa ji je imel povedati toliko novega.

Za dobro voljo

Tone in Pepe sta se srečala v trgovini s porcelanom. Tone je kupil krasno ročko iz najfinejšega porcelana. Pepe ga začudeno vpraša:

„Tako drago posodo kupuješ?“

Tone pa se namuzne in reče:

„Ti si še samec, Pepe, pa tega ne razumeš. Če bi ženi kupil cenejši kos, bi ga moral vedno sam pomivati in brisati, tako pa mi ga še v roko ne bo dala, ker se bo bala, da bom ročko ubil!“

Soseda prinese sosedi eno jajce. „Kako, samo eno jajce? Toda jaz sem vam vendar včeraj posodila dve!“

„Oh, oprostite, to sem se morala gotovo uštetiti!“

Sodnik: „Preden začnete pričati, vas moram opozoriti, da smete kot priča izpovedati le tisto, kar ste sami videli, nikakor pa ne tistega, kar ste slišali od drugih. Torej, začnimo. — Kdaj in kje ste bili rojeni?“

Priča: „Ja gospod sodnik, smo že tam! Vse to vem samo po tistem, kar so mi drugi povedali.“

„Zato je pa moj oče močnejši od tvojega!“ je nazadnje zabrusil Mirko Janku.

„Zato imaš pa ti tudi daljša ušesa!“ je končno priznal Janko.

„Danes stojite že desetič pred sodnikom zaradi tatvine. Kaj boste na to odgovorili?“

„Saj se niti ne utegnem poboljšati, ko me pa orožnik prej prime!“

„Ljubica, imava sicer še medene tedne, toda kljub temu te moram nekaj prositi. Na mojem suknjicu je samo še en samcat gumb...“

„Strgaj še tega dol, bolje bo videti.“

Letni dopust

— Kaj, mar misliš reči, da nisi bil v Belev.

— Ne, nisem.

— Ker nisi bil v Belev — nisi ničesar videl, dragi moj.

— V Chamberiu sem pil odlični šampanjec.

— Šampanjec v Chamberiu? To je običajna voda.

Edini kraj v tem mestu, kjer točijo pravi šampanjec, je restavracija „Chamonix“. Tudi tamkaj nisi bil.

— Nisem.

— To pomeni, da nisi pil dobrega šampanjca. Si srečal kakšna dekleta?

— Spoznal sem jih nekaj. Kakšne lepote!

— Lepote! Daj, no! Dragi moj, prave lepote ne pridejo avgusta v Aix le Bain. Sezona lepotic je, čakaj, da se spomnim — aha! seveda! junij! Julija in septembra ali kdajkoli, samo ne avgusta. Si lovil ribe?

— Nisem.

— Pa, človek, kaj si pravzaprav delal. Tamkaj so najbolj idealni kraji za ribolov. Ni lepših postrvi na svetu, kot so v jezeru Burgie. E, bratec, človek mora pobesneti. Odšel si v Aix le Bain in nisi lovil rib! Norci si, da si šel prav avgusta na letni dopust.

Pet minut kasneje:

— O, zdravo, Batista!

— Zdravo! Zdravo, Tomaž!

— Vse kaže, da si bil na letnem dopustu?

— Da.

— Kako si se imel? Si imel dobro vreme?

— Ne.

— Kje pa si bil?

— Nikjer!

23. Avstrijski lesni sejem - Celovski sejem

od 10. do 18. avgusta 1974

1500 razstavljalcev iz 30 držav pričakuje Vaš obisk!

VELIKO ZABAVIŠČE
od 8. avgusta 1974 od 18. ure naprej

Prostovoljno gasilsko društvo v Selah vabi na

POLETNO SLOVESNOST

v nedeljo 4. avgusta 1974 ob 15. uri pri gasilskem domu.

Sodelujejo: Mešani pevski zbor iz Sel, folklorna skupina iz Sel, kvintet iz Šmarjete v Rožu in Veseli obmejni fantje

Za ples in zabavo bodo skrbeli Veseli obmejni fantje. Prirčno vabljeni!

Mešani pevski zbor JAKOB PETELIN - GALLUS iz Celovca vabi na

KONCERT

• v soboto 10. avgusta ob 20. uri v kulturnem domu v Ločah

• v nedeljo 11. avgusta ob 20. uri v farni dvorani v Šmihelu

• v soboto 17. avgusta ob 20.30 uri v hotelu Korotan v Sekiri

• v nedeljo 18. avgusta ob 20. uri v farni dvorani v Selah.

Prirčno vabljeni!

Slovenska fizikturna zveza vabi na

NOGOMETNI TURNIR

v nedeljo 4. avgusta ob 13. uri na nogometnem igrišču v Št. Janžu. Tekmovale bodo štiri enajsterice: Iskra Kranj, DSG Sele, Slovenski atletski klub in Št. Janž.

Po končanem turnirju in razdelitvi pokalov, bo v gostilni „pri Tišlarju“ za razvedrilo igral godbeni ansambel.

Odbor

ŠPORTNI VESTNIK

LEPI USPEHI V VOLŠPERKU (WOLFSBERG)

V preteklem tednu se je v Volšperku (Wolfsberg) odvijalo avstrijsko prvenstvo v plavanju, ki je za Koroško sijajno izpadlo, saj so dosegli 15 novih rekordov in v eni disciplini postali celo avstrijski prvaki. Brez dvoma je bilo to prvenstvo najuspešnejše v zgodovini plavalnega športa v Avstriji. Plavalci so dosegli 18 avstrijskih rekordov in razne zvezne dežele so zabeležile več kot 50 rekordov. Tako smo Avstriji dobro pripravljene za evropsko prvenstvo v plavanju, ki se bo začelo v treh tednih na Dunaju. Z novim avstrijskim rekordom čez 100 metrov v kralju je dosegla Korošica Grete Wiederschwingerjeva iz Radentheina v 1.03,8 naslov avstrijske prvakinja v tej disciplini.

Nad celo evforijo o uspešnem zaključku prvenstva pa ne smemo pozabiti, da so rekordi pač samo avstrijski in da nam še mnogo manjka, da bi dosegli svetovno ali vsaj evropsko raven.

USPEH NAŠEGA ROJAKA V OBERSTORFU

V Oberstorfu je naš rojak Karli Schnabl pripadnik SD iz Zahomca zmagal na mednarodnem turnirju smučarskih skokov na plastični skakalnici z oceno 214,6 in z daljavama 49 in 52 metrov. Želimo mu še mnogo uspeha tudi v zimski sezoni!

GRAND PRIX

Odbor angleškega avtomobilskega kluba (RAC) je zavrnil protest Nikija Laude, ki ga je le-ta vložil po njegovih zadnjih nesrečnih tekmah v Brands Hatchu. Kakor znano se je Laudi tik pred zmago pokvarila guma in jo je moral zamenjati. Ko je zopet hotel nastopiti tekmo, so ga ovirali razni na prosti stojki gledalci. Angleški avtomobilski klub je sicer priznal upravičenost Laudajevega protesta, vendar se je RAC zgovoril, da za odločitev ni merodajen. Z Laudajevim protestom se bo zdaj bavila Mednarodna avtomobilska zveza FIA.

RADIO PROGRAM

CELOVEC

SOBOTA, 3. 8.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.55 Glasbeni mozaik — 8.05 Družinski obzornik — 10.00 Ljudske viže — 10.45 Naša lepa domovina — 13.05 Deželni razgledi — 13.30 Teden srečanja — 14.00 Zabavni koncert — 14.30 Pihalne godbe — 15.15 Iz mape želja naših prijateljev ljudske glasbe — 16.00 Servis — 17.10 Nekaj za smeh — 18.35 Mala solistična parada — 19.15 Koračnice — 19.50 Note in beležke — 20.10 Veseli dogodki — 21.00 Zgodovina avstrijskih koračnic — 22.10 Šport — 22.20 Plesna glasba po naročilu.

NEDELJA, 4. 8.: 6.10 Igra na orgle — 8.10 Kmetijska oddaja — 9.00 Veliki nedeljski zabavni koncert — 10.30 Radijska pripovedka — 11.00 Dopoldanski koncert — 13.10 Ogleđalo mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Voščila — 16.00 Dramatizirana kriminalka — 17.05 Veselite se življenja — 19.00 Nedeljski šport — 20.10 Zlatolasa devica — 21.15 Zadnja postaja Dunaj — 22.10 šport.

PONEDELJEK, 5. 8.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 8.05 Oddaja za starejše ljudi — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.05 Ljudske viže — 13.30 Knjižni kotiček — 15.00 Veseli godci — 16.30 Za otroke — 17.10 Kaj radi slišimo — 18.00 Deželni raz-

ležke — 20.10 „Za vsak lonec en pokrov“ — 21.10 Na obisku v studiu Gradišćanske — 21.30 Zvezne dežele poročajo — 22.10 šport.

ČETRTEK, 8. 8.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljudske viže — 9.30 Vesele note mojstrov — 11.05 Ljudske viže s Tirolske — 13.30 Zabeleženo na koroških cestah — 14.30 Portret skladateljev — 16.30 Za otroke — 17.10 Operetne melodije — 17.52 Oddaja združenja industrialcev — 19.05 Avstrijske godbe na pihala — 19.50 Note in beležke — 20.10 Lovska oddaja — 21.00 Iz štajerskega glasbenega življenja — 22.10 šport.

PETEK, 9. 8.: 6.00 Jutranja gimnastika — 6.50 Glasbeni mozaik — 9.00 Ljubavne pesmi in počasni valčki iz Avstrije — 9.30 Klavirska glasba F. Chopina — 10.00 Razno v glasbi — 11.05 Ljudske viže — 13.05 Deželni razgledi — 14.30 Štajerski plesi — 14.45 Literatura iz štajerske — 15.00 Novosti — redkosti — posebnosti — 16.30 Za otroke — 17.10 Glasba za konec tedna — 17.52 Oddaja zbornice obrtnega gospodarstva — 19.05 Dunaj, melodijska mesta — 19.50 Note in beležke — 20.10 Slavnostne igre 1974 v Salzburgu — 22.10 šport.

SLOVENSKE ODDAJE

SOBOTA, 3. 8.: 9.05 Rubrika za jugoslovanske delavce — Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

NEDELJA, 4. 8.: 7.05 Duhovni nagovor — Po vaši želji.

PONEDELJEK, 5. 8.: 13.45 Informacije — Literarni studio.

TOREK, 6. 8.: 9.30 Domača zabavna glasba — 13.45 Informacije — šport — rdeče, rumeno, zeleno.

SREDA, 7. 8.: 13.45 Informacije — Popevke na tekočem traku — Koroška literarna panorama.

ČETRTEK, 8. 8.: 13.45 Informacije — Družinski magacin.

PETEK, 9. 8.: 13.45 Informacije — Kar po domače.

RADIO LJUBLJANA

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 4.30 Dobro jutro — 5.30 Danes za vas — 5.45 Informativna oddaja — 6.00 Jutranja kronika — 6.30 Informativna oddaja — 7.25 Pregled sporeda — 7.45 Informativna oddaja — 10.00 Danes popoldne — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki za tuje goste — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Dogodki in odmevi — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 19.00 Lahko noč otroci — 19.10 Obvestila — 19.30 Radijski dnevnik — 23.05 Literarni nokturno.

SOBOTA, 3. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Iz mladinskega glasbenega arhiva — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 15.40 Paleta melodij — 16.00 Vrtljak — 14.40 Majhni ansambli — 17.10 Instrumenti v ritmu — 17.20 Gremo v kino — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 19.15 Z ansamblom bratov Avsenik — 20.00 „Letna parada, Radenci“ — 21.00 Za prijetno razvedrilo — 21.28 Zabavna radijska

igra — 22.20 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

NEDELJA, 4. 8.: 6.50 Danes za vas — 8.07 Radijska igra — 8.44 Skladbe za mladino — 9.05 še pomnite, tovariši... — 10.15 Išćemo popevko poletja — 11.20 Voščila — 13.15 Zabavna glasba — 14.25 Ob lahki glasbi — 15.10 Nedeljska reportaža — 15.30 Popularne operne melodije — 16.00 Radijska igra — 16.30 Majhni ansambli zabavne glasbe — 17.05 Nedeljsko športno popoldne — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Jazz za vse — 23.05 Serenadni večer.

PONEDELJEK, 5. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.20 Pesnice na potepu — 9.40 Z velikimi zabavnimi orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 S tujimi pihalnimi godbami — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Pojo amaterski zbori — 14.30 Voščila — 15.40 Zvoki in barve orkestra Belvedere — 16.00 „Vrtljak“ — 17.10 Koncert po željah poslušalcev — 18.15 Listi iz pop albumov — 19.15 Z Veselimi hmeljarji — 20.00 Stereofonski operni koncert — 21.30 Zvočne kaskade — 22.15 Popevke se vrstijo — 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 6. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Pojo mali vokalni ansambli — 9.40 Z našimi simfoniki v svetu lahke glasbe — 10.15 Promendarni koncert — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Skladbe za mladino — 14.40 „Na poti s kitaro“ — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Vrtljak — 17.10 Zveneca imena — 18.15 Z najhujimi zabavnimi ansambli — 18.30 V terek nasvidenje — 19.15 S Triom Avgusta Stanka — 20.00 Lahka glasba slovenskih avtorjev — 20.30 Radijska igra — šakuntala — 21.28 Melodije v ritmu — 22.15 Od popevke do popevke — 23.15 Iz oper, ki jih redko slišimo.

SREDA, 7. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.35 Znane melodije, znani orkestri — 11.20 Z nami doma in na poti — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Slovenske narodne — 14.30 Voščila — 15.40 Glasbeni drobiž od tu in tam — 16.00 Loto vrtljak — 17.10 Operni koncert — 18.20 Zvoki današnjih dni — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 22.15 S festivalov jazza — 23.05 Literarni nokturno — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe.

ČETRTEK, 8. 8.: 6.50 Beseda na današnji dan — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Potujmo z glasbo — 9.40 Iz partitur opernih mojstrov — 11.20 Z nami doma in na poti — 12.40 Pihalne godbe — 13.15 Zabavna glasba — 15.40 V plesnem ritmu — 16.00 Vrtljak — 17.10 Popoldanski simfonični koncert — 18.15 Tipke in godala — 18.35 Iz kasnetne produkcije RTV Ljubljana — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nokturno — 22.15 Popevke in plesni ritmi — 23.15 Iz sodobne italijanske glasbe.

PETEK, 9. 8.: 6.50 Rekreacija — 8.10 Glasbena matineja — 9.20 Zbor in orkester Jože Vlahovič izvajata pesmi jugoslovanskih narodov — 9.40 Lepe melodije — 10.15 Uganite, pa vam zaigramo po vaši želji — 12.40 Z domačimi ansambli — 13.15 Zabavna glasba — 14.10 Mladina poje — 14.30 Voščila — 15.40 Popoldanski sestanki z orkestrom Percy Faith — 16.00 Vrtljak — 16.05 Kam in kako na oddih — 17.10 Solisti z opernih in koncertnih odrov — 18.50 Ogleđalo našega časa — 19.15 Z Beneškimi fanti — 20.00 Top pops 15 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Petkov nočni koncert.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 3. 8.: 16.55 Oddaja z miško — 17.20 Za otroke — 17.45 Odprava v puščavo — 18.00 Družina Patridge — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Novo v kulturi — 18.55 Pesmi in plesi iz Avstrije — 19.25 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki — 20.06 šport — 20.15 Povenzovala tolpa — 21.20 šport — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Zaba s krinko.

NEDELJA, 4. 8.: 16.30 Očetje so tudi ljudje — 17.15 Oddaja za mladino — 17.30 Lastno ognjišče je mnogo vredno — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 O Celtia — petje Kelto — 18.30 Srečanje z Liselotte Pulver — 19.30 Čas v sliki — 19.45 šport — 20.15 Starši — 21.50 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 5. 8.: 18.00 Novo v kulturi — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Šale s Čarljem — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Ljudje s farme Shiloh — 21.15 šport — 22.15 Čas v sliki.

TOREK, 6. 8.: 18.00 Kara Ben Nems Effendi — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Rožnato rdeči panter — 19.00 Silke iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Vaš nastop, prosim — 21.00 La Chamade — Srčni utripi — 22.40 Čas v sliki.

SREDA, 7. 8.: 11.00 Kohllislove hčerke — 16.30 Poletje — 17.05 Indian River — 17.30 Kaj bi lahko postal? — 18.00 Stan Laurel in Oliver Hardy — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Tri deklice in trije dečki — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Eno življenje — 21.50 Čas v sliki — 21.55 Izraelski balet.

ČETRTEK, 8. 8.: 18.00 Kara Ben Nems Effendi — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 športni mozaik — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Gabriel — 21.40 Čas v sliki — 21.45 iz medicinske šole.

PETEK, 9. 8.: 11.00 La Chamade — srčni utripi — 18.00 Zeleni svet — 18.25 Otrokom za lahko noč — 18.30 Zaljubljen v čarovnico — 19.00 Silke iz Avstrije — 19.20 Pregled sporeda — 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.06 šport — 20.15 Komisar — 21.20 Lep primer — 22.05 Čas v sliki — 22.10 Kralj šaljivcev — Danny Kaye.

AVSTRIJA 2

SOBOTA, 3. 8.: 17.10 Hans Moser — Pogled nazaj — 18.30 Mini-Maks — 19.55 Glasbena poročila — 19.30 Čas v sliki — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Gala de l'Union des artistes — 21.30 Čas v sliki.

NEDELJA, 4. 8.: 18.00 Tedenski obzornik — 18.30 Sedež 2. Reicha — 19.15 WIR 74 — 19.30 Čas v sliki — 19.45 Novo v kulturi — 20.10 Okolica — 20.15 Kohllislove hčerke — 21.15 Čas v sliki.

PONEDELJEK, 5. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Monsieur Chasse ali kako se lovi zajce — 21.35 Teleprezije.

TOREK, 6. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Glasba, glasba — 21.00 Dick Cavett Show: Alfred Hitchcock — 22.05 Teleprezije.

SREDA, 7. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Pačjevina — 21.40 Teleprezije.

ČETRTEK, 8. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Pregled sporeda — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Vsako jezero za vsakega? — 21.15 Smrtna balada — 21.40 Teleprezije.

PETEK, 9. 8.: 19.30 Čas v sliki in kulturne novosti — 20.00 Za konec tedna — 20.06 Znanstvena poročila — 20.09 Okolica — 20.15 Zemlja brez gospodarja — 21.25 Piano Conclave — 22.25 Teleprezije.

JUGOSLAVIJA

SOBOTA, 3. 8.: 17.30 Narodna glasba — 18.00 Obzornik — 18.15 Legenda o divjem lovcu — 19.10 Mozaik — 19.15 Kaj počnemo ob nedeljah — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski notranjepolitični komentar — 20.40 Roža Portoroža — 21.30 Barvna propagandna oddaja — 21.35 Columbo — 22.45 Dnevnik.

NEDELJA, 4. 8.: 9.20 Kmetje — 10.15 Kmetijska oddaja — 11.00 Mozaik — 11.05 Otroška matineja — 12.00

Poročila — 17.00 Balkanske atletske igre — 19.00 Zabavna glasbena oddaja — 19.45 Barvna propagandna oddaja — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski znanjepolitični komentar — 20.40 Znamenite pustolovščine: „Jenatsch“ — 21.35 Dokumentarna oddaja — 21.58 Propagandna oddaja — 22.00 športni pregled — 22.30 Dnevnik.

PONEDELJEK, 5. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Skozi neznanu delto — 18.55 Mozaik — 19.00 Mladi za mlade — 19.30 Aktualna tema — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.30 Kreflova kmetija — 21.50 Kulturne diagonale — 22.20 Dnevnik.

TOREK, 6. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Pet pidi — 18.55 Mozaik — 19.00 Cesta in mi — 19.20 Naši zbori — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Srečanje z borci Prekomorske brigade — 21.05 Whiteoak z Jalne — 21.55 Dnevnik.

SREDA, 7. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Družina Smola — 18.55 Mozaik — 19.00

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt — Celovec, Gosometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec — Boravija.

Glasbena oddaja — 19.20 Na sedmi stezi — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.35 Propagandna reportaža — 20.40 Krajčica Kristlina — 22.15 Dnevnik.

ČETRTEK, 8. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.05 Obzornik — 18.20 Svet v vojni — 19.10 Mozaik — 19.15 Po sledih napredka — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Kam in kako na odih — 20.40 Mavrica — 21.30 Odiseja miru — 22.00 Glasbeni nokturno — 22.15 Dnevnik.

PETEK, 9. 8.: 16.45 Madžarski dnevnik — 18.10 Obzornik — 18.25 Omara — 18.50 Mozaik — 18.55 Čez tri gore — 19.25 Kažipot — 19.45 Barvna risanka — 19.50 Cikcak — 20.00 Dnevnik — 20.25 Tedenski gospodarski komentar — 20.40 Cincinnati Kid — 22.15 Dnevnik.